Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIX. CELOVEC, PETEK, 27. JANUAR 1984 ŠTEV. 4 (2159)

Ob kanclerjevem obisku v Jugoslaviji

manjšinsko vprašanje v središču pozornosti

Čeprav je bilo manjšinsko vprašanje pri uradnem obisku avstrijskega kanclerja v Jugoslaviji po besedah Sinowtza „šele v drugem planu", pa je kljub temu bilo v središču pozornosti. To vprašanje je dalo srečanju tudi po zaslugi skupne delegacije slovenske in hrvaške manjšine, ki jo je dan pred prihodom Sinowtza v Beogradu sprejel jugoslovanski zunanji minister Mojsov.

Osrednja tema kanclerjevega tridnevnega uradnega obiska v Jugoslaviji so bila vsekakor gospodarska vprašanja, kar je prišlo do izraza že v sestavi avstrijske delegacije: poleg samega kanclerja sta bila v njej še finančni minister Salcher in državni tajnik Schmidt, hkrati pa se je v Beogradu mudila posebna gospodarska delegacija pod vodstvom generalnega direktorja CA Androscha.

Medtem ko se je kancler Sinowatz v torek tri ure pogovarjal s predsednico jugoslovanske vlade Planinčevo, je Salcher srečal jugoslovanskega finančnega ministra Klemenčiča, Schmidt pa se je na čelu gospodarstvenikov sestal s podpredsednikom jugoslovanske vlade Draganom. V sredo so sledili razgovori na jugoslovanski gospodarski zbornici, kjer so poleg imenovanih sodelovali tudi šef Länderbank Vranitzky in direktor Commerzbank Vak ter drugi vodilni gospodarstveniki. V sredo je Sinowtza sprejel tudi predsednik predsedstva SFRJ Špiljak; beseda je tekla predvsem o vprašanjih mednarodne politike, 13. marca pa bo Špiljak obiskal Avstrijo. Prav tako v sredo se je Sinowatz kot predsednik socialistične stranke srečal s predsednikom SZDL Jugoslavije Dejanovičem. V četrtek pa je kancler s spremstvom — „iz razumljivih razlogov" — zaključil svoj obisk na Hrvaškem.

Tako v neposrednih razgovorih kot tudi v zdravicah na slavnostni večerji in v zaključnem komunikeju je prisotno manjšinsko vprašanje. Medtem ko so bile formulacije v zdravicah in v komunikeju v običajnih okvirih zagotavljanja, da sta slovenska in hrvaška manjšina v Avstriji obogatitev za avstrijsko kulturo in da bodo prijateljski odnosi brez dvoma olajšali zadovoljivo reševanje odprtih vprašanj, pa je bil kancler v razgovoru z avstrijskimi novinarji bolj konkreten. Že prva vprašanja novinarjev so šla v to smer, nakar je Sinowatz kot odprta vprašanja imenoval otroške vrtce in šolstvo ter se zavzel za nadaljevanje politike majhnih korakov, pri čemer je zanj najpomembnejši trajen dialog. Čeprav je bila pred njegovim obiskom v Beogradu tudi manjšinska delegacija, je za to, da se dialog nadaljuje; pri razgovorih z jugoslovanskimi sobesedniki pa ni imel vtisa, da bi bil njegov obisk pod vtisom obiska Slovencev in Hrvatov. Na ponovno vprašanje glede člena 7 državne pogodbe je dejal, da so po njegovem mnenju manjšinska določila državne pogodbe izpolnjena, da pa bo vprašanje kulture in identitete narodnih skupnosti vedno ostalo v prostoru. Kot je formuliral neki novinar, bo torej pri manjšinskem vprašanju v prihodnje šlo le še za „dodatne prijaznosti" avstrijskih oblasti, ne pa za izpolnjevanje obveznosti iz mednarodne pogodbe. Sinowatz je še dejal, da je imel pri razgovoru s Planinčevo vtis, da gre jugoslovanski strani pri manjšinski problematiki predvsem za „atmosferične zadeve" in da sta se obe strani strinjali v oceni, da so manjšinska vprašanja zelo občutljiva vprašanja.

Pomočnik jugoslovanskega zunanjega ministra Svete je na tiskovni konferenci povedal, da se je manjšinska delegacija mudila v Beogradu na lastno pobudo. V zvezi s skupnim sporočilom o tem obisku, ki je med avstrijskimi novinarji dvignilo precej prahu, pa se je obrnil proti pretiranim interpretacijam.

V skupnem sporočilu ob koncu uradnega obiska avstrijskega kanclerja v Jugoslaviji je rečeno, da bo avstrijska stran storila vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji ter tudi spoštovanje njihovega jezika in njihove narodnosti, razvoj njihove kulture, prosvete, njihovega družbenega življenja in gospodarskega položaja. Obe strani pa sta soglašali v oceni, da je trajni dialog in sodelovanje med avstrijsko vlado in manjšinskimi organizacijami najboljša pot za reševanje manjšinskih vprašanj.

Peter Wieser

ZUNANJI MINISTER SFRJ MOJSOV:

Vsa podpora manjšinam

v boju za izpolnitev člena 7

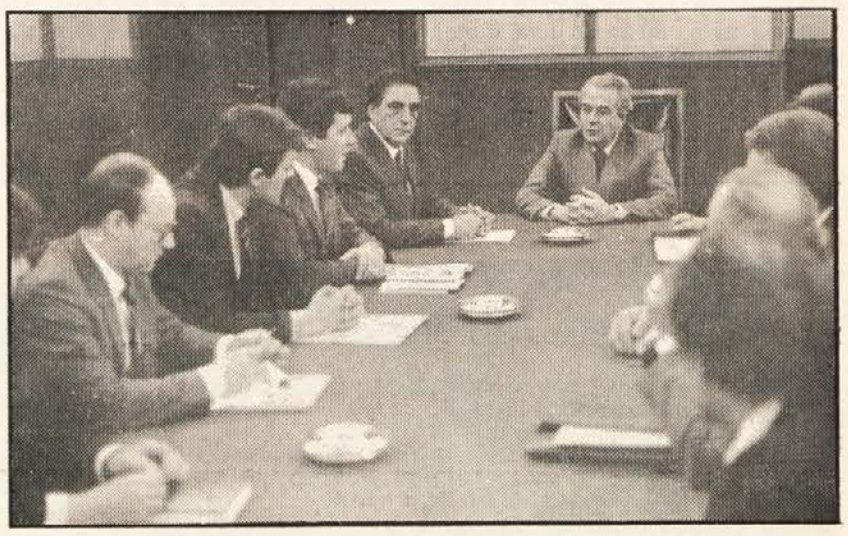

Jugoslovanski zvezni sekretar za zunanje zadeve Lazar Mojsov je v ponedeljek v Beogradu sprejel delegacijo slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. V delegaciji so bili s strani koroških Slovencev predsednik dipl. inž. Feliks Wieser in poslovodeči tajnik dr. Marjan Sturm za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem ter predsednik dr. Matevž Grilc in tajnik mag. Franc Wedenig za Narodni svet koroških Slovencev, gradiščanske Hrvate pa so zastopali predstavniki njihovih osrednjih društev Demeter Karall, Franjo Perušič in Mirko Berlakovič.

Predstavniki slovenske in hrvaške manjšine so jugoslovanskega zunanjega ministra seznanili z aktualnim položajem in s problemi njihovega razvoja v Avstriji. Izpostavili so nekatere konkretne probleme, s katerimi se soočajo pri uresničevanju svojih pravic na osnovi člena 7 avstrijske državne pogodbe; v tej zvezi so izrazili svoje nezadovoljstvo s sedanjim stanjem pri izpolnjevanju teh obvez s strani Avstrije.

Lazar Mojsov je potrdil pomen, ki ga daje SFR Jugoslavija popolni realizaciji člena 7 državne pogodbe ter poudaril polno podporo Jugoslavije borbi slovenske in hrvaške manjšine za popolno uresničitev svojih pravic. Prav tako je podčrtal, da Jugoslavija vidi v razvoju prijateljskih odnosov in dobrososedskega sodelovanja z Avstrijo, za kar je Jugoslavija še posebej zainteresirana, možnosti tudi za reševanje položaja manjšin.

Na srečanju je bilo izraženo pričakovanje, da se bo dialog avstrijske zvezne vlade s predstavniki slovenske in hrvaške manjšine nadaljeval in intenziviral, ker je to najbolj intenzivna pot za reševanje vprašanj, ki so pomembna za položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Po sprejemu pri Mojsovu je delegacija slovenske in hrvaške manjšine obiskala tudi zvezno konferenco SZDL Jugoslavije, kjer je sekretarja predsedstva Nenada Bučina in njegove sodelavce prav tako informirala o aktualnem dogajanju na področju uresničevanja manjšinskih pravic v Avstriji.

ZSO zavrača potikovanja

Ob uradnem obisku avstrijskega kanclerja Sinowtza v Jugoslaviji in v zvezi z reakcijami na ta obisk je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem sprejela naslednjo izjavo:

Deželni glavar Wagner gotovo dobro ve, da so stiki narodnih manjšin z matičnimi državami običajni in mednarodno priznani. Bližnji obisk delegacije južnih Tirolcev na Dunaju, (kjer jo ne bo sprejel samo zunanji minister ampak tudi kancler sam)! je zgovoren dokaz. Zato moramo arogantne izpade Wagnerja proti osrednjim slovenskim organizacijam razumeti le v tem smislu, da hoče s tem nagovoriti nemškonacionalne kroge na Koroškem.

Obisk kanclerja Sinowtza je namreč ponovno potrdil mednarodni in bilateralni aspekt manjšinskega vprašanja, ki je pomemben sestavni del odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Prav tako pa je prišlo jasno do izraza tudi dejstvo, da obstajajo slej ko prej nerešena vprašanja in torej ne gre le za „atmosferične zadeve", marveč za uveljavitev v členu 7 avstrijske državne pogodbe mednarodnopravno zajamčenih manjšinskih pravic.

V tem smislu ZSO na podlagi kanclerjevih izjav pričakuje, da bo prišlo do konkretnih in konstruktivnih pogovorov med pristojno vlado in prizadeto manjšino.

Redni razgovori o šolskih vprašanjih

Zilk: „Zavzel se bom za dvojezični pouk"

Na rednih zasedanjih naj bi do konca tega šolskega leta prerešetali vsa vprašanja, ki so v pristojnosti prosvetnega ministrstva. Prvi tak sestanek bo že v drugi polovici februarja. To je konkretni rezultat razgovora petindvajsetčlanske delegacije slovenskih osrednjih organizacij minuli četrtek pri prosvetnem ministru Helmutu Zilku. Obe strani sta enourni razgovor na Dunaju ocenili kot pozitivnega.

Razgovor pri Zilku je bil zaključek tridnevne protestne akcije osrednjih organizacij, ki se je pričela z „zasedbo" deželnega šolskega sveta v celovški Paradeisergasse in se je nadaljevala v sredo z razgovorom pri deželnem glavarju Wagnerju. Minister Zilk je bil od številnosti delegacije začetkoma sicer neprijetno presenečen in je privolil v razgovor samo „pod protestom", vendar se je razgovor sam razvil za obe strani pozitivno.

Mimo samega povoda demonstrativnih nastopov, imenovanja Franza Wiegeleta za nadzornika, so prišla na vrsto še vprašanja trgovske akademije, predšolske vzgoje, pedagogike dvojezičnega pouka, ljudske prosvete in kulture.

Glede imenovanja nadzornika je Zilk razložil svoje stališče, da je njegova odločitev, ko je razčiščena zakonitost samega postopka, determinirana od predloga deželnega šolskega sveta. Sicer pa je potrdil vse dogovore, ki so bili sprejeti z deželnim glavarjem Wagnerjem in ponudil usluge svojega ministrstva in pristojnih uradnikov, kolikor je v njihovi pristojnosti. Ob tem je pomembna opomba, da so zadeve šolske organizacije načeloma v pristojnosti dežele, vendar pa bodo avstrijska mesta morala odločiti, kako je s pristojnostmi glede manjšinskega vprašanja, za katerega je praviloma pristojna zvezna vlada.

Ob priliki svojega obiska na Koroškem — v prihodnjih tednih namerava priti Zilk predavat v Tinje — se bo pobliže zanimal tudi za svobodnjaško zahtevo po ghetto šolah, vendar pa je že pri samem razgovoru pokazal svoje preference za skupen dvojezični pouk. Podobno se je tudi izrazil glede trgovske akademije in dvojezične osnovne šole v Celovcu. Z Dunaja torej v teh vprašanjih po vsem sodeč ni pričakovati odporov.

„Pri ministru smo deponirali tudi naše mnenje, da je bila politika majhnih korakov zlasti v zadnjih šestih letih neplodna za pozitiven dialog na Koroškem, sam razgovor z ministrom pa je bil vsekakor pozitiven", je dejal predsednik ZSO Feliks Wieser. Predsednik NSKS Matevž Grilc ga je prav tako ocenil kot napredek, čeprav preklic imenovanja Wiegeleta ni bil dosežen. Grilc: „Dosegli smo kompromis, in tudi kompromis je napredek."

Torej tudi na Dunaju delen uspeh, predvsem pa demonstrativno opozorilo na kritično odprtost koroškega vprašanja. Na vrsti so sedaj tudi organizacije, da ministrove ponudbe učinkovito izkoristijo.

PREBERITE

na strani

2 Kako nujen je 35-urni delovni teden?

2 ZSO uspela s pritožbo

3 Milka Hartman prejela Tischlerjevo nagrado

4 Celjska mladina na Peci

5 Dejavnost slovenskih študentov in študentk na Dunaju in v Gradcu

7 Izkušnje talasoterapije iz Opatije

8 Tekmovanje za „Karavanškega medveda"

Kako nujen je 35-urni delovni teden?

Pred nekaj dnevi sem se pogovarjal z vodjo oddelka za plačilni promet z inozemstvom ene največjih avstrijskih bank na Dunaju. V oddelku so v preteklih letih uvedli moderno computersko in avtomacijsko tehnologijo. Zvedel sem, da je v oddelku pred 20 leti delalo 35 uslužbencev. Če bi bilo njihovo število raslo sorazmerno z rastjo količine dela, in če bi tudi danes še delali z ročnimi računalniki, pisalnimi stroji, formularji, teleprinterji in telefoni, bi v oddelku danes moralo biti zaposlenih nad 250 oseb. Dejansko pa danes vse naloge opravlja 39 sodelavcev, in odgovorni že razmišljajo, kaj napraviti z nekaterimi od njih, ko bo v nekaj letih še modernejša tehnologija v oddelku uničila še nekaj človeških delovnih mest.

Omeniti moram, da podjetju nikakor ne gre slabo. Zaradi splošne gospodarske situacije sicer v zadnjih dveh letih povpraševanje po večjih investicijskih kreditih ni bilo zelo živahno, nekaj težav so povzročile tudi države, ki niso mogle pravočasno odplačati dolgov, in poostrena konkurenčna bitka v kreditnem sektorju pritiska tudi na dohodke te banke. Toda resnih problemov ni bilo, tako da tudi nihče iz tega vzroka ni razmišljal o redukciji osebja ali o skrajšanju delovnega časa, kakor se je to zgodilo v zvezi s podjetjem Steyr. Omeniti pa je treba, da so že pred leti v dogovoru z obratnim svetom skrajšali delovni teden za uro in pol in uvedli variabilni delovni čas.

Primer navajam zaradi tega, ker je simptomatičen za razvoj v današnji družbi. Povsod danes razpravljajo o 35-urnem delovnem tednu. Stališča niso različna samo med vsemi strankami, temveč tudi znotraj njih, pa tudi v zvezi sindikatov.

Da ÖVP in FPÖ bolj ali manj v celoti odklanjata strajšanje delovnega časa, je pogojeno z njuno tradicijo in s sloji, katerih interese zastopata. Čeprav je najti tudi v SPÖ ljudi, ki so iz podobnih razlogov proti takšni spremembi, pa je v tej stranki le že bolj razširjeno spoznanje, da bo prej ali slej potrebno skrajšati delovni čas. Zveza sindikatov je na zadnjem kongresu nasplošno privolila skrajšanju, čeprav ni bilo nič rečeno o terminu in o konkretnejših določbah. Da se za 35-urni teden posebno odločno zavzema sindikat zasebnih nameščencev s socialnim ministrom Dallingerjem na čelu, ni čuda, če pomislimo na sledeče: medtem ko je industrijo racionalizacija zajela že pred nekaj leti, val nadomeščanja človeške delovne sile zaradi eksplozivne razširitve computerske tehnologije v naslednjem času grozi prav pisarniškim poslom in s tem sloju nameščencev, najmočnejši skupini v zvezi sindikatov.

Da je skrajšanje delovnega časa preko vseh ideoloških nasprotij zahteva ekonomskega in tehnološkega razvoja, dokazuje stvarnost. Produktivnost dela se je v teku let z napredovanjem moderne tehnologije tako povišala, da je v precej krajšem času mogoče proizvesti veliko več kakor prej v npr. 40 urah. V primeru, ki sem ga navedel na začetku, computer v nekaj sekundah izvede operacije, s katerimi je pred leti bilo nekaj uslužbencev zaposlenih skoraj ves dan. Torej je logično, da je treba skrajšati delovni čas, če si mora v družbi manj dela razdeliti isto število ali celo več ljudi. Sicer mora del ljudi ostati brez dela.

Dodaten pomen dobi stvar v času stagnacije, ko gospodarstvo ne raste več kot v povojnih letih in je trg – seveda samo razvitih dežel – prenasičen. Problemi uničevanja okolja in ogrožanja ekološkega ravnovesja pa sploh postavljajo vprašanje, ali je obrabljena doktrina o nujnosti permanentne gospodarske rasti v dosedanjem smislu sploh v interesu družbe in posameznika.

Kdaj in v kakšni konkretni obliki naj bi vpeljali 35-urni teden, še ni dokončno določeno. Koristno bi bilo čim prej. Jasno tudi še ni, ali bodo plače kljub skrajšanju delovnega časa ostale enake ali ne. Delavci se ravno v času občutnih podražitev na vseh ravneh ne bodo mogli odreči delu plače. Na drugi strani pa nekatera podjetja v kritičnem položaju gotovo ne bi preživela povišanja personalnih stroškov. Tukaj bodo morali najti ustrezne prehodne in spremljujoče rešitve, kar gotovo ne bo lahko.

O enem seveda po mojem ni dvoma: brez skrajšanja delovnega časa gotovo ne bo šlo, ostaja le vprašanje načina. Tudi naraščanje brezposelnosti je namreč skrajšanje delovnega časa – za prizadete na nič ur. – Da pa se s tem ni šaliti, nas uči ravno avstrijska zgodovina.

dr. Kristijan Schellander

ZSO uspela s pritožbo

zoper diskriminacijsko ukrepanje koroških oblasti

Kakor smo svoječasno poročali, je celovški finančni urad zahteval od ZSO, da mu mora predložiti nemški prevod pogodbe, s katero je leta prej najela svoje pisarniške prostore. Ker ZSO tej nerazumljivi zahtevi, ki predstavlja kričeč primer diskriminiranja Slovencev in njihovega jezika, ni takoj ugodila, ji je finančni urad predpisal „prisilno kazen" v višini 1000 šilingov in hkrati zagrozil z nadaljnjo kaznijo v znesku 2000 šilingov, če ZSO do določenega dne ne bi ugodila zahtevi.

Proti takemu ravnanju finančnega urada je ZSO razumljivo vložila priziv na pristojno ministrstvo ter opozorila, da vidi v tem očitno kršenje določila člena 7 državne pogodbe, ki med drugim zagotavlja tudi enakopravnost slovenščine kot uradnega jezika pred sodnimi in upravnimi oblastmi. Na ta priziv je sedaj odgovoril finančni minister Herbert Salcher. Njegovo pisanje je sicer naravnost klasičen primer uradnega formalizma in birokratičnega obravnavanja, toda eno izhaja iz njega povsem jasno: ravnanje celovškega finančnega urada ni bilo v skladu s predpisi in je dobila finančna direkcija za Koroško navodilo, da mora ugoditi prizivu ZSO.

Na tem primeru torej spet vidimo, kako ozke in restiktivne so koroške oblasti pri tolmačenju predpisov, kadar gre za uveljavljanje enakopravnosti Slovencev in njihovega jezika. Pri tem se navadno sklicujejo na zakon o narodnih skupinah in njegove izvedbene odredbe, s tem pa samo potrjujejo pravilnost in upravičenost odklonilnega stališča Slovencev do te zakonodaje, ki jo dosledno odklanjamo, ker v njej ne vidimo izpolnitve člena 7 državne pogodbe. Po drugi strani pa tudi ta primer kaže, da je prej ali slej le mogoče priti do pravice — le če smo dovolj odločni in dosledni.

Slovenija na obisku v Avstriji

To je naslov večdnevne prireditve, s katero bo Slovenija na Dunaju predstavila svoje turistične zanimivosti ter seznanila obiskovalce tudi s svojo gospodarsko in kulturno-umetniško dejavnostjo. Prireditelj tega obiska Slovenije v Avstriji so center za turistično in gospodarsko propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije, Cankarjev dom v Ljubljani in predstavništvo turistične zveze Jugoslavije na Dunaju, pokroviteljstvo pa imajo Gospodarska zbornica Slovenije ter turistični zvezi Slovenije in Jugoslavije.

Prireditve bodo trajale od 30. januarja do 3. februarja, potekale bodo v znanih dunajskih lokalitetah, kot so hotel Inter Continental, palači Auersperg in Palffy ter Konzerthaus. V tem okviru bodo predstavili slovensko gospodarstvo in turizem, ponudbe naravnih zdravilišč, kongresne kraje ter ponudbe za oddih in šport v Sloveniji. Na kulturno-umetniškem področju sta predvidena dva večera: komorni koncert slovenskih glasbenikov, kjer bodo sodelovali znani slovenski solisti Aci Bertoncelj (klavir), Ciril Škerjanc (violončelo) in Eva Novšak-Houška (mezzosopran) ter koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana pod vodstvom dirigenta Antona Nanuta, medtem ko bo kot solistka nastopila mednarodno priznana pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjak. Slovenski kulturni minister prof. dr. Matjaž Kmecl bo v svojem predavanju orisal prispevek slovenskih univerzitetnih profesorjev, književnikov, arhitektov, in tehnikov k podobi dunajske kulture. Za zaključek bo na Dunaju „Ples Slovenije", katerega spored bodo izvajali Big Band RTV Ljubljana s pevcem Otom Pestnerjem, Koroški oktet z venčkom narodnih pesmi in folklorna skupina France Marolt z izborom slovenskih narodnih plesov. V okviru tega večera bodo izžrebali tri pare, ki bodo za teden dni gostje v slovenskih hotelih; prav tako pa bo izvoljen tudi poročni par, ki bo zastopal Avstrijo na letošnji „Ljubljanski ohceti".

Ves čas teh prireditev bodo v dunajskem hotelu Inter Continental tudi slovenski kulinarični dnevi, kjer se bodo obiskovalci mogli seznaniti z bogatim izborom vsega tistega, kar nudita slovenska kuhinja in klet.

Tudi v koroški politiki ima laž kratke noge

Nedavni razgovor predstavnikov obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev z ministrom za šolstvo Zilkom (o katerem poročamo na posebnem mestu — op. ured.) je podobno kot poprejšnja razgovora na deželnem šolskem svetu in pri deželnem glavarju Wagnerju izzval v tukajšnjem tisku različne reakcije. Večina časopisov poroča o teh srečanjih še kolikortoliko stvarno, vendar se posamezni komentatorji ne morejo izogniti izpadom proti Slovencem in njihovemu vodstvu, ki jim očitajo, da zaostrujejo ozračje v deželi. Za posebno duhovite se pri tem očitno imajo tisti, ki enostavno zmečejo v isti koš kar vse — od Slovencev preko Haiderja tja do Heimatdiensta, v resnici pa s tem le sebi izstavljajo najslabše spričevalo, saj s tem demonstrirajo popolno ignoranco in brezprimerno nadutost.

Posebno „cvetko" si je v tej zvezi spet enkrat privoščil FPÖ-jevski Haider, ki je Zilku očital, da se je hudo pregrešil zoper tristrankarski sporazum, ko se je s slovenskimi predstavniki zmenil za nekaj pogovorov o konkretnih nerešenih vprašanjih. In to mora očitati prav Haider, ki je s svojo zahtevo po spremembi manjšinskega šovlstva dejansko zaplesal iz vrste strankarske troedinosti. To sta mu Wagner in Knafl tudi dovolj jasno zabrusila v obraz, ko sta ga poučila, da bo odgovarjal za morebitno ponovno zastrupitev narodnostnega vprašanja na Koroškem.

Seveda pa je vprašanje, kako daleč je sedanje razburjenje pri obeh velikih strankah mišljeno resno in kje se tudi v teh krogih začenja volilni oportunizem. Knafl je vsekakor že povedal, da se iz stvarnega oz. vsebinskega vidika bolj ali manj strinja z FPÖ v mnenju, da je manjšinsko šolstvo treba reformirati v smislu „pravice staršev"; svobodnjakom samo zameri, da so se za akcijo proti manjšinskemu šolstvu odločili brez vednosti in sodelovanja obeh drugih strank. Torej je iz vrst koroške trojice le še SPÖ, ki — vsaj doslej še — vztraja pri stališču, da ločitev šol ne pride v poštev; kako dolgo bo ostala temu stališču zvesta tudi tedaj, če bi KHD prodrl s svojo zahtevo po ljudskem referendumu, pa bo pokazal šele nadaljnji razvoj.

Sicer pa se ob gonji proti Slovencem kažejo tudi še druge značilnosti političnega ozračja na Koroškem. Med argumenti, ki so se jih posluževali, da bi v javnosti diskreditirali slovenske organizacije in njihov protest zaradi nedemokratičnega načina imenovanja novega nadzornika za manjšinsko šolstvo, so bile tudi trditve o 1300 podpisih, ki da so jih svoječasno zbrali v Bleibergu proti Wiegeletu (ko je šlo za njegovo imenovanje za ravnatelja tamkajšnje glavne šole) — ker so ga baje odklanjali kot Slovenca. Izkazalo pa se je, da pri takratni akciji sploh ni šlo za ali proti Slovencu, marveč enostavno za domačina, ki se je prebivalstvu priljubil kot dober učitelj; tega so hoteli za ravnatelja in zato so zbrali podpise proti „tujcu" Wiegeletu, ki je prihajal iz druge občine.

Toda odločujoča stranka je že takrat mimo neposredno prizadetih vsilila svojega kandidata, kakor je to napravila tudi sedaj v primeru nadzornika za manjšinsko šolstvo. Da pa bi zanimanje javnosti odvrnila od tega svojega ravnanja, je bilo treba uprizoriti lažno igro s 1300 podpisi.

Kako že pravi star ljudski pregovor: Laž ima kratke noge. Resničnost tega pregovora se prej ali slej izkaže tudi v koroškem političnem življenju — pa naj so nekateri še tako prepričani, da so nezmotljivi.

Cenzura v Avstriji

Pred približno enim letom — takrat še v času socialistične samovlade — je bil slovesno sklenjen ustavni zakon, ki zagotavlja v avstrijskem javnem življenju svobodo umetnosti in umetniškega ustvarjanja. S tem zakonom naj bi bila enkrat za vselej odpravljena cenzura v umetniškem ustvarjanju, ki ima v Avstriji že od Metternichovih časov naprej precej razvito in zloglasno tradicijo. Sklenitev tega zakona so socialisti takorekoč „podarili" umetnikom in kulturnim delavcem, da bi se le-ti pri volitvah zavzeli za to stranko, saj uživajo precejšen ugled v avstrijski javnosti.

Da pa sta sklenitev nekega zakona, četudi ustavnega, in njegova uveljavitev v političnem življenju dve zelo različni stvari, o tem vemo prav koroški Slovenci zapeti že precej pesmi. Sedaj so z enakim problemom, četudi na drugi ravni, soočeni tudi umetniki, kulturni delavci in publika v Avstriji.

Film nemškega režiserja Herberta Achternbuscha „Das Gespenst" (strašilo) namreč po razsodbi nekega graškega sodnika avstrijski publiki ni dostopen, ker menda žali „verski čut" avstrijskega ljudstva. Do take razsodbe se je sodnik dokopal po tožbi nekega znanega graškega desničarja, ne da bi bila tožilec niti sodnik ta film sploh videla. Film „Strašilo", ki ga v ZR Nemčiji vrtijo z velikim uspehom, se kritično bavi s katoliško vero oz. z ideologijo, ki jo razširja katoliška cerkev v Evropi in po svetu — to pa je za avstrijsko sodstvo že vzrok dovolj, da prepove avstrijskemu občinstvu gledanje tega filma.

V protest proti taki sramotni razsodbi so prejšnji ponedeljek društvo pisateljev, avstrijska visokošolska zveza in uredništvo dunajske revije „Wiener" priredili na dunajski univerzi podijsko diskusijo na temo „Cenzura v Avstriji". Ob tej priložnosti so tudi vrteli prepovedani film, kar je bilo možno samo zato, ker avstrijski varnostni organi nimajo dostopa na univerzitetna tla. Množica študentov in drugih interesentov se je tako lahko na lastne oči prepričala, kaj po mnenju avstrijskega pravosodja žali „verski čut" Avstrijcev. In prišli so do spoznanja, da bi bilo po tej logiki treba prepovedati skoraj celotno evropsko literaturo od 18. stoletja dalje, od Voltaira naprej do Brechta in od Sartra nazaj do Danteja.

Avstrijski tisk, ki je bil povabljen na to diskusijo, je zagnal vik in krik o prireditvi na univerzi. Posebno izkazali so se pri gonji ne samo proti režiserju Achternbuschu, temveč proti kulturnim delavcem sploh, listi „Die Presse" (ki je temu posvetila celo uvodnik), „Die Furche" (katere glavni urednik Feichtelbauer se rad izdaja za katoliškega liberalca) in še „Salzburger Nachrichten". Značilno je, da se v komentarjih nihče ni bavil s filmom samim, marveč jim je zadostovala „kršitev" graške razsodbe in so takoj začeli tarnati nad avtonomijo univerze, ki da jo zlorabljajo „destruktivni elementi". S tem so pač le dokazali, da je vsaka odobritev cenzure pri teh krogih zgolj začetek za gonjo proti demokratičnim pravicam sploh; nasprotno pa v teh časopisih ni najti kritičnih besed zaradi razširjanja npr. „Deutsche Nationalzeitung" v Avstriji, čeprav je pisanje tega lista v očitnem nasprotju z določili avstrijske državne pogodbe.

Avstrija, v kateri se je v zadnjem desetletju razvilo upanje na liberalizacijo kulturnega življenja, ne nazadnje tudi zaradi ustavnega zakona o svobodi umetnosti, začenja spet zahajati na stare tire, za katere je veljalo in očitno ponovno velja, da sodnik odloča o tem, kaj je umetnost in kaj ni. To je veljalo že svoječasno za Schnitzlerja, za Klimta, za Schieleja in za mnoge druge. Vsiljuje se torej vprašanje, kdo vse bo danes in jutri postal žrtev nove cenzure?

Achternbusch, ki je bil napovedan za diskusijski večer na dunajski univerzi, je samo poslal pismo. V njem med drugim pravi: „Avstrija je zame postala tuja država, še bolj tuja kot Velika Britanija ali ZDA. Še pred kratkim sem mislil, da se bom, če mi bodo bavarska tla Franza Josefa Straußa postala prevroča, umaknil v Avstrijo. To zdaj zame ne pride več v poštev . . ."

Nič kaj lepe besede za državo, ki se ima za kulturno in ki o sebi trdi, da je ena največjih izvoznikov kulture. Novoletni koncert dunajskih filharmonikov je samo ena plat kolajne, odločilna pa je prav tako tudi njena druga stran.

fra-ter.

Prežihovi „Samorastniki„ v angleščini

Slovenska ameriška založba v New Orleansu je izdala priročno dvojezično izdajo „Samorastnikov" Prežihovega Voranca. Angleški prevod je zgledno opravila dr. Irma Ožbaltova iz kanadskega Montreala, ki je knjižici pridala tudi literarno-zgodovinsko besedo o avtorju, o njegovi ožji in širši domovini, Koroški in Jugoslaviji, nazadnje pa še pojasnila to klasično povest o trmastem rodu Hudabivške Mete z analizo njene večplastne vsebine. V biografskem delu je podčrtala Vorančevo dosmrtno zvestobo Mohorjevi družbi, iz katere so prihajale v vas njegove mladosti edine slovenske knjige, ki jih je dobival v roke.

Mehko vezani knjižici s paralelno objavljenim izvirnim in prevodnim tekstom je napisal posebno posvetilo akademik John Cooke z Univerze New Orleans. Tam ugotavlja, da bo „zaradi relativnega omalovaževanja slovenske književnosti v Ameriki dvojezična objava Vorančevih **„The Self-Sown"** nadvse dobrodošla vsem, ki se zanimajo za svetovno književnost, kot tudi študentom slovanskih literatur." Iz ameriške proze dvajsetih in tridesetih let omenja Vorančevim podobne pripovedne elemente iz del Johna Dos Passosa in Nela Larsena, vendar s to razliko, da po njegovem nihče v Ameriki „ni zlil intimno portretiranega vaškega življenja in družbenega protesta v tako preprost slog", kot je to znal storiti prav naš veliki pisatelj.

Ta dvojezična knjiga bo na roko tudi mlajšim rodovom slovenskih priseljencev, ki se hočejo v angleškem svetu spoprijeti z materinščino svojih prednikov. V ta namen je na angleških straneh pod črto jasno razložena ta ali ona slovenska posebnost, kot npr. izpeljanke imena Hudabivnik (vprevodu so slovenska imena ostala povsod nedotaknjena!), dimnica, svobodni kmetič, kmečka kuga i. p.

Pričakovati je seveda, da bodo tukajšnjega bralca te „skurne" zgodbe o ponosnih koroških samorastnikih pritegnili pisateljevi mojstrski opisi prelestnega slovenskega sveta, obenem pa zrevoltirale prav tako žive, a nadvse žalostne podobe barbarske krutosti, ki se v tej prozi iz navidezno „krščanskega" okolja kot udarci biča znašajo nad dobrimi krščanskimi dušami, katerih edini „greh" je ta, da nimajo ne posesti in ne denarja. Samo spomnimo se, kaj vpije Metin sovražnik, karniški gospodar: „Če hočeš kraljevati, moraš iti brezobzirno svojo pot!"

Slovensko založbo Prometej vodi v zvezni državi Luzijani ugledni slovenski akademik prof. dr. Toussaint Hočevar, ki je eden ustanovnih članov oz. odbornikov ameriškega Društva za slovenske študije (Society for Slovene Studies) in avtor številnih publikacij v angleščini, francoščini, nemščini in slovenščini. Od njega lahko pričakujemo še več takih posrečenih popularizacij znanih slovenskih literarnih del. Slavistka in germanistka Irma Ožbaltova pa mi piše, da je pripravljena prevesti za angleški svet še več lepih strani iz slovenske književnosti! Oba zaslužita našo javno pohvalo in častno omembo v matičnem tisku. Nastopil je čas, ko bi kulturna Slovenija lahko začela podeljevati kulturne nagrade tudi zaslužnim Slovencem-kulturnikom v prekomorskih deželah. Lepo zveneče besede o skupnem slovenskem kulturnem prostoru veljajo menda prav tako tudi zanje!

Ivan Dolenc (Kanada)

Katalonci imajo svojo TV

Katalonci — narodna skupnost v Španiji — imajo svojo televizijo. Ustanovitev le-te je bila predvidena v statutu avtonomije te španske dežele. Vendar je zaradi monopola španske državne televizije do ustanovitve samostojne katalonske televizije preteklo mnogo časa, ker je zaradi tega potekala huda in dolgotrajna polemika. Toda Katalonci so vztrajali pri svojih pravicah in dosegli svoj cilj.

Katalonska televizija zdaj tedensko oddaja 15 ur programa, v kratkem pa bo tedensko imela že 70 ur svojega oddajnega programa. Razumljivo je, da bo katalonska postaja večino sporeda oddajala v katalonščini, nekaj programov pa bo tudi v španščini.

Za katalonsko skupnost je lastni TV oddajnik brez dvoma velika pridobitev. To je v današnjem času, ko je televizija postala najvplivnejši masovni medij za manjšinski narod velikega pomena, ker tako lažje razvija in javnosti posreduje svojo kulturo, zlasti pa to manjšini daje enake pogoje kot večini v deželi.

Koroški Slovenci o tem lahko samo sanjamo. Kaj takega niti ne zahtevamo, vsekakor pa bi odgovorni pri avstrijski televiziji lahko uvedli mesečno oddajo za narodne manjšine znotraj Avstrije.

Vorančevi dnevi '84

Kulturna skupnost in Zveza kulturnih organizacij na Ravnah na Koroškem bosta tudi letos skupno z drugimi kulturnimi organizacijami oz. društvi izvedli Vorančeve dneve. Kot znano, je to obsežna kulturna manifestacija, ki se bo pričela že ta teden in trajala do konca aprila.

V okviru Vorančevih dnevov poteka tudi velika pevska prireditev „Od Pliberka do Traberka", ko se na obeh straneh meje srečajo številni pevski zbori. Tako je v to kulturno manifestacijo vključena tudi zamejska Koroška, saj pri organizaciji pevskega srečanja sodelujeta obe naši centralni kulturni organizaciji koroških Slovencev.

Vorančevi dnevi, ki so letos že 17. po vrsti, vsebujejo tudi številne druge prireditve, katerih bo skupno več kot sto. Poleg pevskih koncertov bodo na sporedu tudi gledališke, plesne, in filmske predstave ter literarni nastopi. Nekatere prireditve bodo namenjene tudi 40-letnici prihoda Štirinajste divizije na Štajersko in Koroško ter spominu partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha.

Organizatorji Vorančevih dnevov spet pričakujejo, da bo v to kulturno manifestacijo vključenih več tisoč ljudi, ki bodo sodelovali aktivno ali pa kot obiskovalci. Organizatorji pa se zavedajo, da je izvedba tako široko zasnovane prireditve možna le ob podpori številnih ljubiteljev kulture, ki s svojim idealizmom doprinašajo k tako množičnemu sodelovanju na Vorančevih dnevih.

Ob slovenskem kulturnem prazniku

vabimo na

proslavo v počastitev 200-letnice rojstva

Urbana Jarnika

ki bo v sredo 8. februarja 1984 ob 19. uri v javnem studiu Koroškega radia (Sponheimerstraße 13, vhod s parkirišča).

Sodelujejo:

- **dr. Erik Prunč, slavnostni govornik**
- **bivši akademski pevski zbor Tone Tomšič „Lipa zelenela je" pod vodstvom prof. Marka Muniha**
- **recitatorska skupina SPZ**

Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

Slovenska prosvetna zveza

Tischlerjeva nagrada Milki Hartmanovi

Letošnjo — peto — Tischlerjevo nagrado je Krščanska kulturna zveza podelila gospe prof. Milki Hartman, neumorni kulturni delavki na področju izobraževanja koroških slovenskih deklet in priznani pesnici in pisateljici.

Podelitvena slovesnost je bila pretekli ponedeljek v Slomškovem domu v Celovcu. Ob tej priložnosti je predsednik KKZ dr. Janko Zerzer pozdravil številne ugledne goste, med njimi jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Marka Kržišnika, celovškega župana Leopolda Guggenbergerja, predstavnike cerkve ter slovenskih političnih in kulturnih organizacij. Poseben pozdrav je predsednik izrekel članom Tischlerjeve družine in sorodnikom.

Janko Zerzer je v svojem govoru orisal zasluge dr. Tischlerja na šolskem, kulturnem in političnem področju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Podpredsednik KKZ Lovro Kassl pa je v utemeljitvi podelitve nagrade Milki Hartmanovi nakazal številne zasluge nagrajenke na področju izobraževanja deklet in na področju literature.

Podelitveno svečanost je s svojim ubranim petjem popestril dekliški zbor iz Sel. V znak zahvale pa je nagrajenka prebrala pesem, ki jo je posvetila pokojnemu dr. Tischlerju.

Milki Hartman k podelitvi Tischlerjeve nagrade iskreno čestitamo!

5

Medtem ko pri Lipušu srečamo razmislek o **„hlapčevanju vaščanov lesnini"**, poseže pri Prežihu med pogajanje obeh pijancev krčmarica z odločno prepovedjo, češ za boga pa ne bosta barantala.

Motiv ni najbližnji, a vendarle izpričuje dokaj različno obravnavanje, opis odnosov do simbolnega verskega predmeta.

Prav tako različen je pri obeh pisateljih opis misijona. V poglavju **Izsvetlitev** ima Lipuš precej druge razsežnosti, saj pravi, da je pridigar take razdiral, da bi pol vasi na vešala spravil. Omenja tudi samomore in simbolno vrv.

Prežih opisuje to versko prireditev v osmem poglavju **Jamnice** in je ta oblika verskega duhovnega vplivanja neposredno povezana z duševnim odzivom pri vaščanki.

Preobloženi s samomori so vsi trije Winklerjevi romani in vrv se razraste in prepleta kot grozljivi omen kot čisto posebna medplast v pripovedi, kjer ima prvi roman še uvodno časniško novico o samomoru obeh mladostnih prijateljih (Menschenkind).

Tudi zadnji poglavji **Srečni dan na vasi** in **Idila s kmetov** dopolnjujeta razgled o verski naravnanosti vasi, najprej s sprejemanjem novega dušebrižnika, zatem z opisom velikonočnega običaja in pol tragičnega konca nosenice, ki pod težo jedi namenjenih za blagoslov omahne in za posledicami tega rodi mrtvo dete.

Nekje v ospredju pripovedi se znajde pisatelj s svojim poglavjem **Pogovor.** Pravzaprav je to samogovor o morebitnih in namišljenih prisluškovalcih, ki pisatelja pač ogrožajo, z dodatnim slovarčkom. Stavki tečejo gibko in zaznati moremo tudi v nekem pomenu ritem v pripovedi. Dosti je tudi bolj ali manj znanih pregovorov od že znanih, klišejskih: rana ura, zlata ura, po vrsti kakor so hiše v Trsti do manj uporabljanih: denar je treba skriti, rit pa dol pokriti. Za svojo domačo rabo strokovni slovarček, nam ta obrazloži, da domačijski pisatelji izhajajo iz vere v pramoč, v prasile ljudskega rodu, silo rodovin skupnosti in krajine same (regije). Vse to je po njihovem nazoru gonilna sila človekovega ravnanja. Odtod tudi pride do čustvenega opisovanja krajine, zanesenosti s pridruženimi narodnopisnimi (folklorističnimi) sestavinami, na primer s češčenjem narave. Kar je dobro, temelji na praiizvirih in je povezano z zemljo. Slabo prihaja od zunaj iz mesta, iz urbanega okolja in prinaša na vas in deželo tudi pokvarjenost s seboj. Iz takšne miselnosti in tako razmejene ustvarjalnosti je vodila pot k tako imenovanemu **pesništvu krvi in rodnih tal** (Blut- und Bodendichtung). In domačijstvo se tako izpričuje hkrati podaljšuje kot spodnji sloj neljubega razvoja in ena bistvenih značilnosti provincializma, regionalizma, kakor pojasnjuje E. Loewy v razpravi Književnost pod kljukastim križem (Literatur unterm Hakenkreuz, 1969). Gre torej za precej daljnosežno opredelitev, ki je komaj kaj uporabna za glavnino naše pisateljske izpovedi, pač zaradi vrste zgodovinskih in socialnih določnic pri našem razvoju. Zaradi takega osnovno različnega položaja je prevzemala slovenskega pisatelja precej različna naravnanost od tiste, ki ga je zadovoljevala z domačijstvom (seveda s tem ne trdimo, da podobnih in sorodnih usmerjenosti pri nas ni bilo). Kar zadeva Prežiha še posebej, je splošno znano, kako je skušal nasprotno velikemu regionalistu, Norvežanu Knutu Hamsunu in njegovemu romanu „Blagoslov zemlje", hvalnici neke vrste naravi in kmetstvu – napisati delo o „prokletstvu zemlje" in kot takšno delo izzveni, se bere še dandanes njegova novela – roman **Boj na požiralniku.**

Kakor pa kažejo novejše pripovedi v avstrijskem prostoru in tudi dela, ki sem jih pravkar prebral, so avtorji daleč od domačijstva in tovrstne miselnosti, očitno jih zanima novejše dogajanje spreminjajoče se vasi in njenega človeka.

ROK ARIH

Pripovedi o odstranjujočih in odmirajočih vaseh

prav po kafkajansko se mi zdi, predvsem spoznanje o **„znancu, ki ga srečaš na cesti, prijatelja, soseda in te gleda v ključavnično luknjo v čelu in toliko da ne vtakneš svojega hišnega ključa in ne vstopiš** (62).

Nekaj o slogu. Pripoved je sama v sebi skladna tudi kar zadeva pisateljev slog. Ta temelji celo na ustroju stavka samega, pa tudi na besedju, izrazju vzhodnega koroškega narečja. Srečamo pa tudi ob ljudskih tudi udomačene izposojenke iz jezikovne soseščine, nemščine: je bilo treba iti v legen: sposoditi si; za rušte sekali: oder ali Gerüst; trugvo: krsto; skozi njivo turke: koruze; vase poceditи najo: nati, nam, ima že Tleteršnik; dalje: paštuba, cimpri, gmajten, žavbe in drugo. Kazalo bi nekaj izmed njih pojasniti, ali s skromnim slovarčkom sproti na straneh ali pa bo bi krstil to kot prenovljeni ekspresionizem, saj je učinek pač tak, ko vasi s svojimi bregovi vise včasih bolj navzgor kakor pa navzdol.

Meni, ki sem prehodil te bregove v tistih davnih dneh, se pehal, preganjal mimo Lobnika, Lepene pa še naprej do Peršmana na Luže, pa v Koprivno in mi že nekaj besed ali pa sama posebna oblika stavka prinaša pomnenja in posebno sporočilo.

Pogled na obravnavo kmečke in krajinarske snovi. Nedavno sem nekje prebral, kako je mlad kritik naštel celo plejado (književno skupino enako mislečih) naših pisateljev od Jurčiča naprej, mimo Kersnika do vključno Prežiha in Kosmača, in jih vse uvrstil med tako imenovane domačijske pisatelje. Očitno ni docela premislil, kaj takšna opredelitev pomeni, namreč domačijska književnost: Heimatdichtung. Če si ogleda-

Muttersprache: Materinščina

Že naslov sam je pritegnil mojo pozornost. A pokazalo se je, da gre za splošno prispodobo, za pisateljev jezik v čisto določenem pomenu, za jezik kmetove izpovedi, materinščino kmečkega zgornjekoroškega otroka, mladeniča. Hkrati se počuti najprej kot nem človek, a se izpoveduje z željo po nezatrti človečnosti, seveda tudi osebni.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Mladinci celjske občine spet na smučiščih Pece

Kakor že več let tako so tudi letos prišli za teden dni mladinci iz desetih celjskih šol k nam, da si v lepem zimskem času – ko imajo zimske počitnice – pridobijo novih izkušenj s svojimi „dilcami" na smučiščih Pece.

Že več let gojita Slovensko prosvetno društvo „Edinost" iz Pliberka in Socialistična zveza delovnega ljudstva iz Celja prijateljske stike. In prav iz tega dobrega in vzglednega sodelovanja so nastale stalne vezi, ne le med omenjenima organizacijama, temveč tudi med otroci in seveda tudi med starši, pri katerih stanujejo mladinci te izmenjave otrok. Prvi pogovori med pliberškim društvom in celjskimi tovariši niso ostali le na papirju kot prazna slama, temveč so postali res živa vez med matičnim narodom in slovensko narodno skupnostjo v zamejstvu.

Dogovor med SPD „Edinost" v Pliberku in SZDL v Celju, da vsako leto izmenjata otroke — naši grejo na morje in celjski pridejo na smučanje na Peco — je rodil res nepričakovan odziv in priljubljenost. Če je bil prvotni poskus izmenjave mladine v prvi fazi še negotov in brez izkušenj, danes lahko rečemo, da je bila ta ideja izredno dobra, ter da si danes sploh ne moremo več predstavljati, da celjske mladine ne bi bilo pri nas na naših domovih. Celo leto se že veselimo, kdaj se bomo lahko Celjanom oddolžili za vso skrb in pomoč, ki jo nudijo našim otrokom ob njihovem bivanju na sinjem Jadranu, ki je za marsikaterega veliko, za nekatere pa sploh prvo pravo doživetje. Zato ni čudno, da se vsako leto priglasi več naših družin, ki so voljne dati mladini za ta zimski čas oddiha vso oskrbo.

Z izmenjavo mladega rodu pa niso potrjene prisrčne vezi samo med Pliberkom in Celjem, temveč seveda tudi med mladimi, ki se stopnjujejo iz leta v leto. Smisel izmenjav je predvsem tudi v tem, da se mladi iz Celja seznanijo s problematiko naše narodne skupnosti v Avstriji. Teden dni bodo ti naši dragi gostje iz Celja živeli med nami, z nami. Seznanili jih bomo z vsemi našimi problemi in prepričani smo, da bodo postale te mlade vezi tudi trajne. Da bo res tako, pričajo vsako leto tudi dopisnice, ki jih pošiljajo mladinci iz raznih krajev ali domov na domačije pri katerih so preživeli čas oddiha in smučanja.

Radi tega smo tudi letos mladino iz Celja težko pričakovali. Zbrali smo se pred Posojilnico, da se pozdravimo in seznanimo in potem z novimi gosti oziroma novimi prijatelji preživimo na domovih teden dni medsebojnega spoznanja in utrjevanja bratskih vezi. Prepričani smo, da bodo mladi iz Celja doprinesli svoj delež tudi k temu, po Prešernu — „. . . ne vrag, le sosed bo mejak!" Naše goste iz Celja sta pozdravila v imenu Slovenskega prosvetnega društva „Edinost" v Pliberku predsednik tovariš Jožko Hudl in tovariš Mirko Kert v imenu podžupana mestne občine Pliberk tovariša Mirka Kumra. Z mladimi iz Celja pa je prišel tudi „star" znanec Zmago Tanjšek, ki je že lansko leto učil smučati na Peci in tovariš Igor Krstič, ki bo imel mlade na skrbi. Iz vsega srca želimo, da bi se vsi mladi in učitelja iz celjske občine dobro počutili pri nas v okolici Pliberka in na smučiščih naše gore kralja Matjaža — Pece. Program, katerega je pripravil predsednik društva Hudl, je pester za ves teden in upamo, da bo nudil vsakemu nekaj.

Še enkrat dobrodošli mladi iz celjske občine.

ikej

Sele-Zgornji Kot

Minulo soboto je naše prosvetno društvo „Herman Velik" vabilo na zdravniško predavanje v šolo v Zgornjem Kotu. Predaval je nam koroškim Slovencem dobro znani zdravnik iz Kranja dr. Tomo Hribernik. Kljub slabemu vremenu, saj je močno snežilo, se je nabralo mnogo ljudi, ki so z velikim zanimanjem sledili izvajanjem zdravnika, ki ni samo govoril, temveč tudi praktično diagnosticiral razne bolezni. Dr. Hribernik je namreč velik privrženec akupunkture in sorodnih zdravniških ved. Njegovo zdravniško predavanje je bilo res pravi užitek, saj je s svojim izvajanjem tako pritegnil ljudi, da so imeli usta in ušesa odprta. Vsi smo se čudili, kako moreš na podplatih ugotoviti razne bolezni. Presenetilo nas je tudi tisto o žarčenju. Ponekod so v hišah kritična mesta, ki povzročajo razne neprijetnosti (slabo spanje, živčnost . . .), če jih znaš ugotoviti, se umakneš s tistega mesta in stanje se avtomatično zboljša. Z velikim navdušenjem smo spremljali izvajanja dr. Hribernika in želja nas vseh je, da spet kmalu pride med nas s kakšnim podobnim predavanjem.

Kärntner Sparkasse z zaupanjem v bodočnost

Najstarejši koroški denarni institut Kärntner Sparkasse v Celovcu prireja vsako leto že tradicionalno tiskovno konferenco, kjer njeni predstavniki poročajo o bančnem delovanju preteklega leta in sploh o svoji dejavnosti.

Tako smo mogli zvedeti, da so bili z lanskoletnim rezultatom zadovoljni. Bilančna vsota je zrasla za 10 odstotkov na 8,9 milijarde šilingov, hranilne vloge pa za 4,8 odstotka na 6,1 milijarde šilingov. To zvišanje odstotkov pri bilančni vsoti in hranilnih vlogah seveda ni doseglo takšnega porasta kot v prejšnjih letih, kar je razumljivo, ker se je gospodarski položaj le spremenil.

Samo v letu 1983 je bilo dovoljenih za 2,2 milijarde posojil, več kot dve tretjini je šlo za obrt in javna sredstva, pičla tretjina pa za privatna gospodinjstva. V letu 1983 je Kärntner Sparkasse plačala 33 milijonov davkov.

Kot največji gradbeni projekt za leto 1984 je prezidava banke na Novem trgu, ki bo stala okrog 90 milijonov šilingov.

In ko smo že pri bančnih stvareh je upravičeno vprašanje, kakšna je plačilna morala. No ja, ta je slabša, to je predvsem zaradi tega, ker je več rizika (brezposelnost).

Kljub vedno večji konkurenci pa zaupanje prebivalstva v ta koroški bančni institut, ki trenutno upravlja v svojih 32 podružnicah blizu 300 tisoč imetnikov računa še nadalje raste.

Kärntner Sparkasse gradi na zaupanju prebivalstva, ki ga hoče pridobiti z zboljšanjem servisa, ponudbe in Know-how-a. To pa je tudi dober omen za leto 1984.

Bela pri Železni Kapli

Slovenski športni klub Obir prireja od 12. februarja 1984 do 15. februarja 1984 pri Šejinu v Beli smučarski tečaj za začetnike (za otroke in odrasle). Prijave sprejema Jožko Maloveršnik, Železna Kapla 321, tel 255 (Konsum).

Prispevek za udeležence do 14 let znaša 500 šilingov in nad 14 let 600 šilingov. V prispevku sta vključena kosilo in dnevna karta za vlečnico. Udeležba na tečaju je na lastno odgovornost.

Zveza koroških partizanov vabi na

SPOMINSKO SVEČANOST

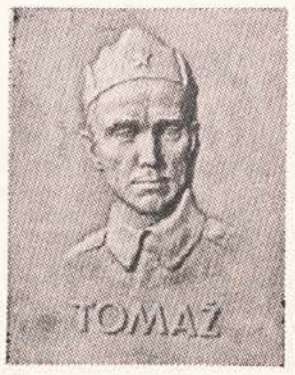

ob 40-letnici smrti narodnega heroja Matije Verdnika-Tomaža in tovarišev ki bo v nedeljo 5. feb. 1984 ob 11. uri na pokopališču v Svečah.

Spored:
polaganje vencev, nastop Koroškega partizanskega pevskega zbora, godba na pihala iz Jesenic, govor in recitacije

PISMO BRALCA

Aula slovenica odgovarja

dvema, ki ju je sram

Benetik iz Študentskega naselja v Ljubljani se je zaletel v našo galerijo februarja 1983 ob razstavi Jožeta Tisnikarja.

Ponovno nas napada v Slovenskem vestniku 30. decembra 1983 ob zaključenju razstave Jožeta Spacala v naši auli. Tokrat ga je „od riti do glave sram, da imamo Slovenci takšno galerijo", je zapisal v knjigo obiskovalcev.

Srečni in ponosni smo, da nam je umetnik Jože Tisnikar zapisal, da je bila to doslej njegova najlepša razstava. Priznanje in čestitke sta izrekla posebej prireditelju še akademik prof. Božidar Jakac in prof. Karl Pečko.

Benetiku je čakanje na odpiranje vrat razstavnega prostora „Zares velika predrznost!", ATONU iz Fužinske ceste v Ljubljani pa „groza".

Kakor vse galerije odgovarjamo za varnost eksponatov in zato zapiramo in odpiramo za ure obiska vrata razstavne dvorane. Ker smo v hiši banke, je to še bolj razumljivo in potrebno. Aula slovenica nima plačanih uslužbencev, od prostovoljcev pa ne moremo zahtevati še točnosti na minuto.

Sedaj smo videli razstavo Benetika + ATON-a ob Koroških kulturnih dneh v Mohorjevi. Poročevalec naših razgledov je v št. 1 dne 13. januarja 1984 po ogledu te razstave ugotovil, da je v drugi dvoranici bila tokrat „kontraumetnostna slikarska razstava s takimi eksponati, kakršna je na primer prevrnjena in na spodnji strani poslikana miza, nekaj takega pač, kar so počeli v Ljubljani, verjetno bolj programsko, pred desetletjem in več kakšni avantgardisti."

Naše mnenje je podobno. Zato študentoma svetujemo v bodoče rajši več vneme za lastno ustvarjanje, kar bi gotovo bolj koristilo njuni rasti v umetnost. Sicer jih bo upravičeno lahko sram. *AULA SLOVENICA*
Celovec

CELOVEC

REDNI OBČNI ZBOR
Kluba slovenskih študentov v Celovcu

v petek 27. januarja 1984 ob 18. uri v Klubu Prežihovega Voranca. Vsi slovenski študentje v Celovcu prisrčno vabljeni!

PLIBERK
Slovenski film
BITKA NA NERETVI
v soboto 4. februarja 1984 ob 19. uri v kletnih prostorih Posojilnice Pliberk. Film bo predvajal Vanč Hanin. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Edinost" Pliberk

RADIŠE
Predavanje dvornega svetnika dr. Pavla Zablatnika
„ŠEGE IN OBIČAJI OD ZIME DO VIGREDI"
v ponedeljek 30. januarja 1984 ob 19. uri v klubski sobi kulturnega doma na Radišah.

OBIRSKO
V soboto 4. februarja 1984 ob 20. uri gostuje v Kovačevi dvorani na Obirskem
KVARTET DO
Vrhunski vokalni ansambel predstavljajo člani svetovno znanega Slovenskega okteta iz Ljubljane.

Ob 90-letnici rojstva Prežihovega Voranca
PUNT
Koncert in recitativ KPPZ
- v nedeljo 5. februarja 1984 ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Rož"
- v nedeljo 12. februarja 1984 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu

Lutkovna predstava lutkovne skupine „Lutke mladje" KDZ
„ZVEZDICA ZASPANKA"
- Petek 27. januarja 1984 ob 19.30 uri v Marijanišču, Celovec, Rudolfsbahngürtel 2, Prireditelj: SKD v Celovcu in Mohorjev dijaški dom — Marijanišče
- Sobota 28. januarja ob 19. uri v kulturnem domu na Bistrici v R. Prireditelja: SPD „Kočna" v Svečah in SPD „Bilka" v Bilčovsu
- Nedelja 29. januarja ob 11. uri v farni dvorani v Selah. Prireditelji: KPD „Planina" v Selah, SPD „Herman Velik" Sele-Kot, SPD v Borovljah, otroška skupina v Borovljah, KP v Šmarjeti v R., SPD „Vrtača" v Slovenjem Plajberku
- Nedelja 29. januarja ob 15. uri v farni dvorani v Šentjakobu v R. Prireditelji: SPD „Rož" v Šentjakobu v R., Farna mladina v Šentjakobu, SPD „Jepa-Baško jezero" iz Loč, KD „Peter Markovič" v Rožeku

Srečanje z **MATEJO KOLEŽNIK** otroško in mladinsko kantavtorico iz Bele krajine
- v petek 27. januarja 1984 ob 8. uri v gospodinjski šoli v Šentrupertu pri Velikovcu
- v petek 27. januarja ob 11. uri v otroškem vrtcu v Šentprimožu. Prireditelj: otroški vrtec v Šentprimožu
- v petek 27. januarja ob 15.45 uri v strokovni šoli za ženske poklice v Šentjakobu v Rožu
- v soboto 28. januarja ob 14. uri v mladinski sobi pod cerkvijo v Škocijanu. Prireditelj: otroški zobr v Škocijanu
- v soboto 28. januarja ob 16. uri za otroke — ob 19.30 uri za mladino v farni dvorani v Pliberku. Prireditelji: KM Pliberk, Žvabek, Vogrče, Šmihel, Libuče
- v nedeljo 29. januarja ob 10. uri v farni dvorani v Šentlipšu. Prireditelj: Farna mladina v Šentlipšu
- v nedeljo 29. januarja ob 14. uri pri Šoštarju v Globasnici. Prireditelj: SKD v Globasnici
- v nedeljo 29. januarja ob 16. uri v gospodinjski šoli v Šentrupertu pri Velikovcu. Prireditelj: PD v Velikovcu

PRIREDITVE

Študijski dan na temo:
„PARTNERSTVO"
v nedeljo 29. januarja 1984, od 9. do 18. ure v farnem domu v Selah. Prireditelja: Katoliška mladina in KPD „Planina" v Selah

v soboto 28. januarja 1984, od 9. do 18. ure v gostilni Štekl (Greiner) — Globasnica. Prireditelja: Katoliška mladina in SKD v Globasnici.

Referenta: dr. Metka Klevišar, zdravnica iz Ljubljane in dr. Marjan Šef, zdravnik in duhovnik iz Ljubljane.

Dramska predstava tržaških rojakov Raymond Queneau
„VAJE V SLOGU"
(dramska predstava z glasbeno opremo)
- v soboto 28. januarja 1984 ob 19.30 uri v kulturnem domu Danica v Šentprimožu. Prireditelja: SPD „Danica" Šentvid v P. in SPD „V. Poljanec" Škocijan
- v nedeljo 29. januarja 1984 ob 14.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Sodeluje tudi MePZ „Bilka". Prireditelj: SPD „Bilka" v Bilčovsu.

Gostuje gledališka skupina kulturnega društva ‚Vesna' iz Križa pri Trstu.

ŠENTPRIMOŽ
12. PLES „DANICE"
v soboto 11. februarja 1984 ob 19.30 uri v kulturnem domu Danica v Šentprimožu.
Igra **Planinski sekstet,** na programu pa je še vrsta presenečenj.
Prisrčno vabljeni!

CELOVEC
PLO IN NJENA VLOGA NA BLIŽNJEM VZHODU
v torek 31. januarja 1984 ob 19. uri v prostorih Mladinskega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.
Predaval bo Iztok Simoniti, dolgoletni ambasador na Bližnjem Vzhodu in dober poznavalec palestinske problematike.
Prireditelj: Zveza slovenske mladine

GLOBASNICA
FILMSKI VEČER
v petek 3. februarja 1984 ob 20. uri v gostišču Juena v Čepičah. Amaterske filme predvaja Janez Elbe iz Globasnice. Prireditelj: SPD „Edinost" v Štebnu

Slovensko prosvetno društvo „ZVEZDA" v Hodišah vabi na
HODIŠKI PLES
ki bo v soboto, 4. februarja 1984 ob 19.30 uri pri Čimžarju v Dvorcu
Za ples igra
„PLANINSKI SEKSTET"

DOBRLA VAS
Igra
„ČEVLJAR — BARON"
(veseloigra v treh dejanjih)
v nedeljo 29. januarja 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi.
Nastopajo igralci SPD „Srce" v Dobrli vasi. Režija: Franci Podrečnik

RAVNE PRI ROŽEKU
REDNI OBČNI ZBOR
Kulturnega društva „Peter Markovič" v Rožeku — v soboto 28. januarja 1984 ob 19.30 uri v gostilni „Kosa" na Ravnah. Po občnem zboru bo mag. Aleš Schuster predvajal dia-slike o potovanju po jugovzhodni Aziji.

ŽELEZNA KAPLA
XIV. SMUČARSKA TEKMA V SMUKU
v nedeljo 29. januarja 1984 pri Mozganu v Lepeni. Start ob 12. uri. Tekmujejo skupine: šolarji, mladinci, moški, seniorji, mladinke, ženske.
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli.

SLOVENJI PLAJBERK
KONCERT KVINTETA BRATOV ZUPAN IZ TRŽIČA
v soboto 28. januarja 1984 ob 20. uri v gostilni Sereinig v Podnu. Prireditelj: SPD „Vrtača" v Slov. Plajberku

OBIRSKO
II. OBIRSKO SANKARSKO PRVENSTVO
v nedeljo 29. januarja 1984 ob 10. uri pri Pistotniku. Prijave od 8.30 ure naprej. V vsaki kategoriji mora biti 5 tekmovalcev (za športne sanke je čelada obvezna).
Prireditelj: Alpski klub Obir

SVEČE
PUST S KOČNO
v soboto 4. februarja 1984 ob 20. uri pri Adamu v Svečah. Sodelujejo: sveška filharmonija, ženski orkester „Madame Kočna", „Rock Kočna" in „Sketch Kočna".
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Kočna" v Svečah

Doprsni kip dr. Tischlerju

V okviru majhne slavnosti, katere so se udeležili predstavniki koroških šolskih oblasti, zastopniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij na Koroškem ter matične Slovenije, so pretekli ponedeljek v avli Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu odkrili doprsni kip pokojnemu prvemu ravnatelju slovenske gimnazije dvornemu svetniku dr. Jošku Tischlerju.

Na slavnost je vabilo Združenje staršev na Zvezni gimnaziji za Slovence, številne ugledne goste pa je pozdravil ravnatelj dr. Reginald Vospernik, ki je ob tej priložnosti orisal velike zasluge pokojnega ravnatelja dr. Tischlerja za ustanovitev slovenske gimnazije. Tudi predsednik Združenja staršev na slovenski gimnaziji dipl. trg. Janko Urank je v svojem govoru nakazal velik doprinos Joška Tischlerja k razvoju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, pri čemer je naglasil tudi politično-kulturni delež pokojnega ravnatelja, ki že peto leto počiva v domači zemlji.

Ravnatelj Vospernik in predsednik Urank sta za tem odkrila doprsni kip — delo akademskega kiparja Petra Černeta — dr. Jošku Tischlerju, kar je lep odraz hvaležnosti pokojnemu ravnatelju s strani vseh, ki se zavedajo veličine te zaslužne osebnosti naše narodne skupnosti.

Kulturni del je pod vodstvom prof. Joška Kovačiča prispeval gimnazijski pevski zbor.

Obvestilo bivšim izseljencem

Iz vrst svojih članov je Zveza slovenskih izseljencev že večkrat prejela pritožbe, da so oblasti (navadno preko žandarmerije) zahtevale izročitev Izkaznice za žrtve (Opferausweis), ki so jo prejeli kot žrtve fašizma. Zanimali smo se na pristojnem mestu na Dunaju in prejeli naslednje pojasnilo:

Izkaznica za žrtve (Opferausweis) je enako kot Uradno potrdilo (Amtsbescheinigung) osebni dokument, ki ga na podlagi zakona o oskrbi žrtev (Opferfüsorgegesetz — OFG) pod določenimi pogoji dobijo osebe, ki veljajo za žrtve boja za svobodno demokratično Avstrijo. V ta krog spadajo osebe, ki so se aktivno borile proti nacifašizmu oziroma bile preganjane zaradi svojega političnega prepričanja ali svoje narodne pripadnosti — torej tudi bivši slovenski izseljenci. Ob smrti imetnika oblast lahko zahteva vrtnitev tega dokumenta. Vendar imajo ožji svojci tudi v tem primeru pravico, da dokument obdržijo, samo mora biti poprej uradno razveljavljen, bodisi z ustreznim pretiskom ali s preluknjanjem.

Ob tej priložnosti opozarjamo, da izseljenci, ki še nimajo Izkaznice za žrtve (Opferausweis), še vedno lahko zaprosijo za izstavitev, in sicer na uradu koroške deželne vlade, oddelek za oskrbo žrtev (Opferfürsoge), kjer bodo dobili tudi potrebne tiskovine in ustrezna pojasnila. Sicer pa se v tej zadevi kot v vseh drugih vprašanjih lahko obrnejo tudi na Zvezo slovenskih izseljencev ali na Zvezo koroških partizanov v Celovcu, Gasometergasse 10.

Zveza slovenskih izseljencev

Ravnatelj Kukovica pred sodiščem

Kakor smo v našem listu že poročali, tožijo predsedniki treh deželnozborskih strank Wagner, Knafl in Haider podpredsednika ZSO ravnatelja Franca Kukovico zaradi žaljenja časti. V tej zadevi je bil Kukovica v torek vabljen na okrajno sodišče Železna Kapla, kjer je bil v predhodnem postopku zaslišan kot obtoženec. Ko smo se zanimali glede poteka zaslišanja, nam je Kukovica povedal, da je na sodišču izjavil, da bo k zadevi sami govoril šele pri obravnavi v Celovcu, kjer se bo poslužil slovenščine, ki je po členu 7 državne pogodbe priznana kot uradni jezik pred šodiščem in upravnimi oblastmi.

V ostalem pa je izrazil prepričanje, da je tožba treh predsednikov koroških strank proti njemu političen akt, ki javno kaže enotnost FPÖ, ÖVP in SPÖ, kadar gre za zadeve, ki se tičejo koroških Slovencev. „Mislim konkretno na nezadostno izpolnjevanje naših pravic, ki izhajajo iz člena 7 avstrijske državne pogodbe iz leta 1955, na nepriznavanje mnogih naših potreb npr. na šolskem področju, na mnogokrat tendenciozno informiranje javnosti, kar slovenski narodni skupnosti škodi, na odklanjanje in zapostavljanje slovenskega jezika na nekaterih uradih in ustanovah, v javnih otroških vrtcih in podobno," je dejal Kukovica ter ob koncu poudaril, da je mnenja, da ta proces lahko služi le povečanju pritiska proti Slovencem kot narodnostni skupnosti v Avstriji.

Občni zbor KSŠ v Gradcu

V četrtek, dne 19. 1. 1984 je bil redni občni zbor Kluba slovenskih študentov v Gradcu. Med častnimi gosti smo pozdravili konzula SFRJ v Gradcu, Branka Zupanca, zastopnike ZSO dr. Marjana Šturma in ravnatelja žitrajske ljudske šole Franca Kukovico, ki sta prišla direktno z Dunaja s pogovora z ministrom za pouk dr. Zilkom, nadalje še delegata KSŠŠ z Dunaja. Sledilo je poročilo predsednika Romana Verdela, ki je vsebovalo predvsem klubsko interne zadeve. Ker letos obhajamo desetletnico obstoja kluba, je predsednik v nekaj stavkih orisal razvoj politične in kulturne dejavnosti kluba v Gradcu. Do leta 1979 je prihajalo v Gradec razmeroma malo študentov, zadnja leta pa zmeraj več, s čimer se je začelo tudi aktivnejše delovanje. Ustanovljena sta bila kar dva zbora, poleg tega pa so delovali še razni krožki; lansko leto pa je bila ustanovljena še dramska skupina. Z ureditvijo novih prostorov so se odprle večje možnosti delovanja. Klubaši so skušali vzpostaviti vez z domovino, poleg tega pa so skušali biti aktivni v graški javnosti, kar pa ni vedno uspelo. Nadalje je predsednik stavil vprašanje, ali takšno delovanje zadostuje oziroma ali nimamo tudi še drugih nalog? Klubaši naj bi prinašali v lastni krog in tudi na Koroško nove ideje, nove prijeme in tako spremenili sedanje stanje kulturnega in političnega življenja koroških Slovencev. Ugotovil je, da na žalost zmeraj manj študentov aktivno sodeluje pri naših slovenskih in tudi drugih organizacijah. Na žalost je bilo to opaziti tudi v našem klubu. Med drugim je dejal tudi, da naj ne bi bil samo odbor prizadeven, ampak da naj bi se počutili vsi kar najbolj odgovorni za klub. Zato bo treba v bodoče gledati na to, da bi imeli vsi možnost za delo in udejstvovanje. To naj bi služilo celotnemu klubu pa tudi posameznikom. K dani politični situaciji glede zadeve inšpektorja ter dvojezične ljudske in glavne šole v Celovcu je izjavil, da je bil korak odbornikov osnednjih organizacij pravilen, saj razumejo koroški politiki očitno samo zaostren jezik. Tajnica kluba, Slavka Apovnik, je naštela prireditve, ki jih je bilo v zadnji poslovni dobi dvaindvajset. Naj omenim le duhovito in izredno zanimivo predavanje šefa katedre za stilistiko v Zagrebu, univ. prof. dr. Krunoslava Pranjiča, ki je decembra predaval o velikanu hrvaškega duha Miroslavu Krleži, in to v hrvaščini. Odbor se je sestal desetkrat, moški zbor in inštrumentalna skupina sta nastopila na Ziljski Bistrici, dramska skupina pa je imela svojo premiero decembra lanskega leta. Sledila so poročila ostalih odbornikov, na kar se je razvila živahna diskusija, v kateri je bila m. dr. izrečena kritika, da je klub v graški javnosti premalo navzoč. Novi odbor, ki je bil nato izvoljen, je navezal na to kritiko, češ da bo skušal informirati graške študentske organizacije in javnost o delovanju kluba ter o situaciji koroških Slovencev. Novi odbor sestavljajo: predsednik Toni Reichmann, podpredsednik Heribert Kulmež, 1. tajnik Slavka Apovnik, 2. tajnik Rogi Franc, blagajnik Martin Hobel, preglednika Roman Verdel, Toni Čertov, časnikarski referent Marija Perne.

Franc Rogi

11. sankarska tekma SPD „Obir" na Obirskem

Z velikim veseljem sporočamo z Obirskega, da preteklo nedeljo 22. januarja pri 11. sankarski tekmi Slovenskega prosvetnega društva „Obir" ni prišlo do nobenih nesreč in poškodb. Kdor je pred kratkim slišal o tragičnih smrtnih poškodbah dveh mladih športnikov, bo znal tem bolje ceniti to srečo. Organizatorjem tovrstnih tekem se kamen res šele takrat odvali od srca, ko je zadnji tekmovalec dosegel cilj.

Sankanja na Obirskem se je letos udeležilo malo manjše število športnikov. Za štart v posameznih skupinah se je prijavilo 58 tekmovalcev in tekmovalk. Nekaj jih je šlo tekmovat na zgornjo Koroško, domačinka Regina Smrtnik pa se je uspešno udeležila tekme v štajerskem Aflenzu. V skupini dvojic pa smo v nedeljo zabeležili nov rekord, kajti 24 parov — to je 48 ljudi — v tej skupini še nikdar ni tekmovalo. Proga po Rtačevi cesti je bila lepo izpeljana in odlično pripravljena. Zadovoljni pa smo bili tudi z vremenom.

Tako kot sanke spadajo k takšni tekmi tudi gledalci in navijači. Nekateri so opazovali in ocenjevali stil tega ali onega tekmovalca na kakšnem prav nerodnem ovinku, spet drugi pa so si izbrali razgledno točko kar v neposredni bližini naše koče, ki je ob takih priložnostih vedno zelo priljubljena in dobro obiskana.

Po končani tekmi so se športniki in ostali šli gret v Kovačevo gostilno, vmes pa so v „tekmovalni pisarni" zabrneli stroji. V dobri uri so bile napisane diplome za vse skupine od 1. do 5. mesta, natiskane so bile liste z vsemi rezultati, ki istočasno štejejo za OBIR POKAL 1984.

Preden sta društveni predsednik dr. Gusti Brumnik in zastopnik športne sekcije Bošti Božič začela deliti diplome in bleščeče pokale, se je imenoma bilo treba zahvaliti vsem, ki so na karkršenkoli način bili obremenjeni z delom za uspešen športni dan na Obirskem. Hvala Angelci, Vidi in Miciji za kuhinjsko službo, domačim društvenikom za delo s progo, Dieterju, Herbertu, Franciju in Štefanu za elektronsko merjenje časa ter številnim darovalcem pokalov ali drugih dobrot.

(Pokale so darovali ZSO, NSKS, SPZ, KKZ, SŠZ, ZSM, ZKP, Zveza slov. zadrug, Slovenski vestnik, Naš tednik, deželni glavar Wagner, župan Juvan, Posojilnica Žel. Kapla, Tovarna celuloze Obir, Topšport, gostilna Kovač, Franci Stern, Rutar center, Villacher Spk. Žel. Kapla. Erste Allgemeinde, Flori Smrtnik, RAIKA Žel. Kapla, gostilna Elči in Frici Szabo, trgovini Mihevc in Hudl. Druga darila pa so izročili Honzej Maloveršnik, Rtačeva družina, Willi Wurm, Lamprecht in Dreier.) Rezultate objavljamo na 8. strani (op. ured.)

M. P.

Kaj je novega v KSŠŠD?

Zimski semester se neizogibno in nedvomno nagiba h koncu, naraščata zaskrbljenost na obrazih študentk in študentov in trema pred zaključnimi, odločilnimi izpiti. V ta hektični čas pa seveda spada tudi tradicionalna javna seja Kluba slovenskih študentov in študentk.

V petek 20. januarja smo še enkrat remizirali aktivnosti preteklega semestra, analizirali smo trenutno narodno-politično situacijo in sprejemali predloge za novi delovni načrt v bližajočem se polletju.

Odzivi na program in delovanje kluba v zadnjih tednih in mesecih so bili pretežno pozitivni, seveda pa je odbor vesel kritične opombe in novih predlogov s strani članic in članov. Spekter preteklih prireditev je bil obsežen in raznolik, vsekakor je zlahka prišel vsak na svoj račun, če je le hotel.

Tisti, ki jih posebej fascinira narodno-politična problematika, so obiskali večere z referati F. Wieserja, J. Zerzerja in M. Kmecla. Tisti, ki jim je pri srcu mirovno gibanje, so prišli poslušat Antona Beblerja in so se udeležili klubske demonstracije dan pred vseavstrijsko mirovno demonstracijo 22. oktobra na Dunaju, katere soorganizator je bil tudi KSŠŠD. Gostovanje celovške skupine „Kaktus" v študentskem domu Panorama na Dunaju naj bi poglobilo stike z drugimi študentskimi organizacijami.

Tudi zabave nismo zanemarjali, poveselili smo se na običajnem spoznavalnem večeru, s sedmošolci-gimnazijci in na miklavževanju.

Posebej posrečeni sta bili prireditev ženskega krožka in večer s Kurdi, o katerem poročam obširneje še na drugem mestu.

60. jubilej svojega obstoja je klub obhajal na Koroških kulturnih dneh decembra v Celovcu. V obliki diapredavanja smo skušali ponazoriti življenje povprečnega dunajskega študenta, njegov vsakdan na univerzi in dejavnosti kluba. Kulturni krožek se je predstavil z igro „Striptease" poljskega dramatika Mrožka, ženski krožek pa z razstavo „Diskriminacija žensk danes".

Člana P. Štern in Z. Leitgeb sta klub zastopala na mirovnih kongresih v Nemški demokratični republiki in v Pragi. Uredili smo tudi klubsko knjižnico. Na novo so se formirali juristični, planinski in zgodovinski krožek, pa še nogometno moštvo imamo. Bodoči program naj bo kar se da fleksibilen. Izognili smo se tokrat težiščni točki, ker iz izkušnje vemo, da daleč vnaprej določene in fiksirane prireditve marsikdaj onemogočajo obravnavo aktualnih in perečih dogodkov. Zaenkrat se bomo čimbolj intenzivno poglobili v šolsko vprašanje, ki je tvorilo tudi težiščno točko javne seje. Pozorno smo zasledovali zadnje dogodke na Koroškem in nekaj članov se je udeležilo pogovora z ministrom za pouk in umetnost. Po mnenju kluba je treba iskati krivdo za imenovanje Wiegeleta predvsem tudi v lastnih vrstah. Obe osrednji organizaciji sta se predolgo obotavljali in odlašali konkretne ukrepe. Poleg tega opažamo nekoncipiranost in neinformativnost odgovornih oseb glede vprašanja kompetentnosti in pravnih možnosti.

Kurdski kolegi oblikovali klubski večer

V petek 13. januarja je prostore v Mondscheingasse zajel rahel val internacionalnosti, saj so se med nami znašli mladi ljudje iz Turčije, Sirije, Irana in Iraka, vsi pripadniki največjega ljudstva sveta brez lastne države — Kurdov. Današnji Kurdistan, 4-krat večji od Avstrije, je naselitveno področje, ki zavzema predele na jugovzhodu Turčije, severovzhodu Sirije, severozahodu Irana, južne Sovjetske zveze in severovzhodnega Iraka.

V Turčiji, kjer jih živi več kot 7 milijonov, oblasti popolnoma zanikajo obstoj kakršnegakoli kurdskega prebivalstva ampak govore le o nekakšnih „gorskih Turkih". Največ Kurdov živi v Siriji (nad 10 mil.), okrog 3 mil. jih je v Iraku, okrog 6 mil. v Iranu in v Sovjetski zvezi znaša število 150.000. Po verski pripadnosti so večinoma muslimani, jezik pa je podoben perzijščini.

Skozi vso zgodovino tega ljudstva se vleče rdeča, vedno krvava nit — hrepenenje po samostojnosti, lastni državi in avtonomiji. Spet in spet so jih oblastniki varali z obljubami in jih tako pridobivali za vojaško pomoč proti sovražniku. Ko pa je bil ta uspešno premagan in odstranjen, so Kurdom namesto obljubljenih pravic postregli s kroglami, klanjem in preganjanjem. Vedno spet obupni poskusi samoohranitve v obliki revolucij po Iranu, Iraku, Turčiji — kratki svetli utrinki, sanje in za temi še bolj temna noč. Tako je na primer po boju z iraško vojsko v letih 1961 do 1966 sledil začasni mir in delna avtonomija, a že leta 1974 je bila pozicija Iraka toliko utrjena, da je sprožil mogočno ofenzivo proti Kurdom.

Isto usodo so doživeli iranski Kurdi z režimom Khomeinija, ki so ga podprli v boju proti Shah-ju in za to poželi še hujše zatiranje in zaničevanje.

Gostje so nam predvajali dva filma, ki sta prikazovala oboroženi boj kurdskih gverilcev kot sredstvo samoohranitve, pa siromaško življenje kurdskih družin v skorajda nedostopnih gorskih pokrajinah, ki nosijo pečat večnega strahu in bega. Ob koncu so nam še postregli z okusnimi, domačimi špecialitetami in z nekaterimi folklornimi plesi ter z glasbo.

Za KSŠŠD:
Sonja Kölich

Nočni izlet v hladilnik

Nenadna lakota, zaradi katere se nam stemni pred očmi in se nam zašibijo kolena, ni znamenje požrešnosti. Običajno začutimo naustavljivo lakoto takrat, ko imamo v krvi premalo sladkorja. Če se torej pozno zvečer, po večerji, lotimo še zalog v hladilniku, je kriva napačna prehrana ali pa mogoče tudi nepravilno delovanje žlez.

Včasih smo tako lačni, da se nam šibijo kolena. Sprašujemo se, od kod tolikšna lakota, kajti malo pred tem smo si privoščili vsaj prigrizek, če že ne kosila ali večerje. Občutek lakote se lahko pojavi kljub polnemu želodcu.

Lakota namreč ne nastaja v želodcu, ampak v možganih. Eden izmed možganskih centrov nenehno nadzoruje količino sladkorja v krvi.

Normalna količina je en gram na liter krvi. Kadar pa je sladkorja manj ali več, se pojavijo v organizmu spremembe. Če je sladkorja preveč, začne žleza slinavka izločati več hormona insulina, ta pa razkroji sladkor, da normalizira stanje. Če pa je sladkorja v krvi premalo, se v možganih pojavi občutek lakote, prisiljeni smo jesti, čeprav smo v resnici že zadovoljili potrebe po hrani. Če so odmiki od normalne količine sladkorja v krvi pogostni in izraziti, človek sčasoma zboli. Če izloči žleza slinavka preveč insulina, le-ta razkroji preveč sladkorja. Količina sladkorja v krvi se nenadoma zmanjša, začutimo vročo lakoto, srce nam pospešeno utripa, šibijo se nam kolena.

Včasih pride do pomanjkanja sladkorja v krvi zaradi napačnega delovanja žlez in izločanja hormonov. Lahko pa je kriva tudi okvara na jetrih: če jetra ne morejo več kopičiti dovolj velikih zalog sladkorja, pride do pomanjkanja, ki se kaže kot telesna slabost. Tudi sladkorna bolezen lahko povzroči, da v telesu primanjkuje sladkorja ali da se količina sladkorja v krvi nenadoma zmanjša.

Seveda pa ni nujno, da bi nastopilo pomanjkanje sladkorja v krvi prav zaradi bolezni. Tudi zdrav človek lahko kdaj pa kdaj začuti strašansko lakoto. Največkrat se to zgodi, če se hranimo z napačnimi živili. Kadar pojemo naenkrat veliko lahko prebavljivih ogljikovih hidratov, smo kmalu po jedi zelo lačni.

Zajtrkujemo zelo sladko kavo in opečen kruh z medom, že čez uro ali dve pa začutimo neustavljivo lakoto: kriva je napačna hrana. Zaradi obilice sladkorja je žleza slinavka pospešila izločanje insulina, ta pa je razkrojil preveč sladkorja v krvi.

Huda lakota se nas loti tudi tedaj, če se dolgo postimo, a se kljub temu ukvarjamo z napornim telesnim delom. Ker se postimo, izkoristimo vse zaloge sladkorja, nakopičenega v jetrih. Sladkor pa je hrana, ki jo potrebujejo mišice za opravljanje napornih telesnih del. Če ne jemo sladkorja in če se preutrujamo z delom, v krvi manjka sladkorja, in že začutimo tudi vse neprijetne stranske pojave tega pomanjkanja.

V krvi je premalo sladkorja tudi tedaj, če pijemo preveč alkohola. Čim več alkohola popijemo, tem bolj si organizem prizadeva, da ta alkohol predela in spet izloči. Predela pa ga encim, ki hkrati spreminja sladkor v zaužiti hrani v glukozo. Če mora organizem predelati preveč alkohola, ne utegne hkrati predelovati tudi sladkorja. Od tod torej lakota. Nasvet: če se postimo ali če uživamo malokalorično dietno hrano, ne pijemo alkohola, ker smo po njem bolj lačni.

Kadar trpimo za pomanjkanjem sladkorja, je pomoč kaj preprosta. Takoj použijemo nekaj sladkorja in lakota je potolažena. Lahko pojemo kak bonbon, jabolko, žlico medu, košček kruha ali popijemo kozarec sladke brezalkoholne pijače. Takoj nam odleže. Le tedaj, če se občutek hude lakote pojavlja zelo pogosto, gremo k zdravniku in ga povprašamo za nasvet. Običajno nam zdravnik predpiše dieto, ki vsebuje veliko beljakovin in maščob pa razmeroma malo ogljikovih hidratov. Tik pred spanjem in takoj ko se zbudimo, použijemo kako malenkost. Tako se izognemo hudi lakoti, ki nas sili, da jemo več, kot potrebujemo. Če pa je lakota posledica kake bolezni, nam zdravnik predpiše ustrezno zdravljenje.

ZAKONSKE KRIZE

Če jih znamo konstruktivno rešiti

lahko privedejo do boljšega razumevanja med partnerjema

(ne velja samo za zakone, temveč tudi za „življenjsko skupnost")

Število ločitev stalno narašča, leta 1982 je bilo v Avstriji ločenih 14.298 zakonov. In to čeprav večina Avstrijcev vidi v zakonu idealno obliko človeškega sožitja. Samo 39 % moških in 33 % žensk smatra svoj zakon kot srečnega. Več kot polovica Avstrijcev pa je ravnodušnih napram svojemu zakonu.

Družbene razmere so se v zadnjih desetletjih bistveno spremenile. Zakon ni več, kot je bil v preteklosti, preskrbovalna institucija, ker se je spremenila zlasti situacija ženske:

- možnost kontrole rojstev s kontracepcijskimi sredstvi so znižale število rojstev
- žene so velikokrat zaposlene tudi izven hiše
- povišala se je stopnja izobrazbe žensk
- ženske velikokrat trpe pod dvojno obremenitvijo poklica in gospodinjstva
- odnos do seksualnosti in ločitve se je v zadnjih letih bistveno spremenil

●●●

Vsak zakon ima svoje zakonitosti, ker vsak zakonski par ustvarja svoj svet z individualnimi pravili. Nesporazumi nastajajo tam, kjer se eden od partnerjev, ali pa oba, ne drži(ta) več teh pravil in s tem razočara(ta) (eden) drugega in vzbuja(ta) nezaupanje.

V zakonih lahko zasledimo dve tendenci, ki sta obe važni:

1. želja po varnosti
2. stremljenje po svobodi

Če v zakonu ni dosti prostora za samouresničevanje vsakega posameznika, potem pride prej ali slej do večjih nesporazumov.

Vzroki teh nesporazumov so lahko različni:

- ○ razlike v karakterju
- ○ seksualni nesporazumi
- ○ socialne, kulturne, etnične, politične razlike
- ○ poklicni in materielni problemi

V teku vsakega zakona pride do nesporazumov na tem ali onem področju, rekli bi lahko, da so konflikti važni, ker kažejo, da sta oba partnerja ostala „osebnost". Če te konflikte znamo konstruktivno rešiti, potem celo lahko privedejo do boljšega razumevanja. Potrebna je samo pripravljenost, da vsak posameznik dela na svoji osebnosti, nikakor pa naj ne bi zahteval od drugega, da se naj spremeni v sliko, ki bi si jo on želel.

●●●

Vsak partner igra več „vlog"

V zakonu ali življenjski skupnosti ima vsak partner več funkcij in vlog. Žena je na primer ljubica, žena in mati, moški ljubimec, mož in oče. Poleg teh vlog pa ima vsak še druge vloge v javnem življenju, v prijateljskem krogu itd. Te vloge terjajo posebno ravnanje, značilne pa so zanje tudi posebne obveznosti. Nesporazumi nastanejo tudi tam, kjer eden izmed partnerjev zanemarja družino ali partnerja v prid javnim interesom ali prijateljem.

Jasno je, da bo prišlo do nesporazumov med partnerjema že iz tega vzroka, ker sta mož in žena doživela različno socializacijo, različno vzgojo, ker imata poleg skupnih interesov tudi še različne. Morda so tudi bistvene razlike v izobrazbi dejavnik, ki privede do nesporazumov, ali pa različna etnična ali religiozna pripadnost, ki privede s seboj zlasti probleme pri vzgoji otrok.

●●●

Odkrit pogovor — korak k boljšemu razumevanju

Napetosti nastanejo tam, kjer zakonca o svojih problemih ne moreta odkrito govoriti, bodisi, ker se tega nikoli nista naučila, ali ker so gotove teme, na primer seksualnost še vedno tabuizirane.

Če na primer možu (ali ženi) ne uspe posredovati partnerju, da njegova (njena) slaba volja velja njemu (njej), temveč korenini v težavah, ki jih ima on (ona) na delovnem mestu ipd. potem bo prišlo do nesporazuma. To dejstvo že kaže, kako važen je odkrit pogovor. Naučiti se je treba, izražati svoje želje, govoriti o svojih občutkih odkrito in ne „okoli ovinkov", ki jih morda partner nikoli ne bo razumel. Važno pa je tudi, da se skušamo vživeti v partnerja, v njegove probleme in težave. Probleme pa je treba reševati, ne pa se jim izogibati ali pa jih ignorirati.

Če važne potrebe človeka dalj časa niso zadovoljene, potem pride do frustracije ali razočaranja. Navedem naj samo motnje v čustvenem ali pa v seksualnem življenju. Na razočaranje človek velikokrat reagira z agresijami (jezo). Tudi v tej zvezi pomaga le odkrit razgovor, ne pa agresivni napadi na partnerja, ki včasih niti ne sluti, kje naj bi bil vzrok za jezo.

●●●

Partnerstvo — odkrit dialog

Če se nismo naučili, posredovati drugemu svojega mišljenja, svojih občutkov, potem se tudi ne smemo čuditi, če v zakonu manjka razumevanje. Odkrit dialog je v zakonu prav tako važen, kot seksualni odnosi. Potrebno je tudi povedati želje, ki jih imamo. Najbolj tabuizirane so pri nas še vedno želje, ki jih imamo na seksualnem področju. Zahteva, da mora partner uganiti naše želje, če nas ima rad, vodi v slepo ulico. Odnos bo zadovoljivejši, če bomo povedali naše želje. Tako pa se bomo izognili tudi marsikateremu nesporazumu.

Odtujevanje največkrat nastane tam, kjer se partner spremeni (npr. bil je prej odvisen, zdaj pa se je osamosvojil . .) ali pa tudi tam, kjer je eden (ali oba) partner igral pred zakonom posebno vlogo, pokazal na primer samo dobre strani svojega karakterja, v zakonu pa mu ne uspe igrati to vlogo. Zato je važno, da pokažemo partnerju vse strani našega bitja, ne pa samo tiste, o katerih mislimo, da se bodo drugem dopadle.

Odtujevanje lahko privede do nezvestobe. Če ima eden vtis, da ga partner ne razume ali pa ne mara, potem si bo poiskal razumevanje drugje. S tem pa bo med partnerjema nastalo še večje nezaupanje.

Izredno važno je v zakonu zaupanje. Zaupanje pa nastaja in raste tam, kjer je možno biti odkrit, v razgovorih o svojih težavah in v pomoči, ki jo lahko da partner partnerju. Pomoč, da le-ta rase in se razvija v svoji osebnosti, ne pa da postane takšen, kot ga hočemo imeti mi — to bi bila samo manipulacija.

Kjer vlada zaupna atmosfera, tam ni bolestne ljubosumnosti in kontrole. In čimbolj odkrita je atmosfera v zakonu, tembolj bo uspelo tudi najti skupno pot, ki bo zadovoljiva in primerna za oba partnerja.

Štefka Vavti

Za spremembo, za priboljšek

jejmo jajca!

Jajca so zdrava, nasitljiva, pa tudi zelo okusna, če jih znamo pripraviti na različne načine. Iz jajc in z jajci pripravimo juhe. Pečemo palačinke, ki jih polnimo z raznimi nadevi. Jajca pripravljamo tudi v solati in v omaki, za posladek pa si privoščimo rahlo jajčno peno s sadjem.

JAJCA Z DROBNJAKOM

Za 2 osebi potrebujemo: 50 g ementalca, šopek drobnjaka, 125 g sladke smetane, 4 jajca, muškatni orešek, poper, sol, 10 g margarine.

Sir nastrgamo, drobnjak drobno narežemo. Zmešamo sir, razžvrkljamo jajca, smetano in drobnjak. Pikantno začinimo. Namastimo 4 primerne skodelice in jih napolnimo z zmesjo. Vsako skodelico pokrijemo s kosom aluminijeve folije. Postavimo jih v posodo, v katero nalijemo vodo. Pristavimo na štedilnik, da voda zavre. V vodni kopeli kuhamo jajčno jed na majhnem plamenu 35 minut. Potem ponudimo jajca s krompirjem v kosih in z zeleno solato.

PALAČINKE Z MESNIM NADEVOM

Za 4 osebe potrebujemo: 750 g govedine za juho, šopek jušne zelenjave, sol, 10 poprovih zrn, 1 lovorjev list, 200 g moke, pol litra mleka, 4 jajca, 80 g masla ali margarine, 1 čebulo, 150 g kisle smetane, poper, vložene brusnice.

Iz govedine, jušne zelenjave, lovorjevega lista, poprovih zrn in soli skuhamo juho, vre naj najmanj 45 minut na majhnem plamenu. Medtem zmešamo testo za palačinko: razžvrkljamo moko, mleko in jajca, solimo in pustimo stati 30 minut, da se moka napne. V ponvi spečemo iz testa tanke palačinke, popečemo jih le na eni strani. Kuhano juho precedimo. Meso narežemo na koščke, maščobo in kosti odstranimo. Meso zmeljemo na strojček, ali pa ga samo drobno sesekljamo. Čebulo olupimo in drobno sesekljamo. Zmešamo čebulo, meso in kislo smetano, solimo in popramo. Mesni nadev naložimo na popečeno stran vsake palačinke. Palačinke zvijemo, popečemo jih v ponvi, da svetlo porjavijo. Najprej ponudimo zakuhano juho, nato pa palačinke z mesnim nadevom, ki jih obložimo še z brusnicami. Zraven se prilega solata.

JUHA S FRITATI IN JAJCI

Za 4 osebe potrebujemo: 1/8 litra mleka, 150 g moke, sol, 6 jajc, 70 g masla ali margarine, 3/4 litra mesne juhe iz kocke, lovorjev list, 6 žlic kisa.

Zmešamo 100 g moke, mleko in 2 jajci, da dobimo gladko testo za palačinke. Solimo ga in pustimo stati 30 minut, da se moka napne. Iz testa spečemo v ponvi tanke palačinke. Vsako palačinko zvijemo in narežemo na tanke rezance (fritate). Postavimo jih na toplo. V kozici segrejemo 50 g masla in margarine, na maščobi prepražimo moko, da zarumeni. Zalijemo z mesno juho iz kocke in dodamo lovorjev list. Na majhnem plamenu kuhamo juho 15 minut. Okisamo jo in po okusu dosolimo. Posebej zavremo liter vode, osolimo jo in okisamo. Jajca ubijemo drugo za drugo v zajemalko, z zajemalko previdno spustimo jajce v vrelo vodo. Počasi kuhamo jajca 4 minute. Nato jih poberemo iz vode, odcedimo jih in damo v juho. Potresemo s fritati, premešamo in takoj ponudimo.

NARASTEK IZ PALAČINK

Za 4 osebe potrebujemo: 300 g korenja, 200 g zelja, 500 g cvetače, 2 čebuli, 40 g masla ali margarine, 100 ccm mesne juhe iz kocke, 200 g kisle smetane, sol, poper, šopek peteršilja, 6 jajc, 200 g moke, 1/8 litra mleka, mleto sladko papriko lonček jogurta, 6 žlic olja, 120 g sira.

Zelenjavo očistimo in narežemo, korenje na kolesce, zelje na pramene, cvetačo razdelimo na cvetke. Čebulo olupimo, narežemo jo na tanke kolobarje. V kozici segrejemo maslo ali margarino. Na maščobi prepražimo korenje in zelje, zalijemo z juho in kuhamo v pokriti posodi 8 minut. Dodamo čebulo in cvetačo in kuhamo še 8 minut. Začinimo po okusu, omako pa zgostimo z žličko masla ali margarine. Primešamo tudi sesekljan peteršilj.

Iz jajc, moke, mleka, mlete paprike in jogurta zmešamo testo za palačinke, solimo ga in popramo. Iz testa spečemo v ponvi palačinke s premerom 22 cm. Namastimo nepregorno posodo s premerom 22 cm. Na dno damo eno palačinko, obložimo jo z zelenjavo, potresemo z malo nastrganega sira in pokrijemo z naslednjo palačinko. Postopek ponavljamo, dokler nam ne zmanjka palačink in zelenjave. Vrhnjo palačinko potresemo s sirom. Posodo damo v pečico ali pod gril, popečemo narastek, da se sir razleze. Narastek režemo kot torto.

JAJCA V OMAKI S SLANINO

Za 4 osebe potrebujemo: 100 g mastne, prekajene slanine, 1 korenček, 2 veliki čebuli, 1 žlico moke, 1 žlico sladke smetane, mlete paprike, 1/4 litra mesne juhe iz kocke, 4 žličke medu, 4 do 5 žlic kisa, sol, poper, 8 trdo kuhanih jajc.

Slanino narežemo na majhne kocke, sevremo jo v kozici, da izpusti maščobo. Ocvirke poberemo iz kozice in jih prihranimo. Na maščobi v kozici prepražimo olupljeni in na kocke narezani korenček in olupljeno drobno sesekljano čebulo. Ko čebula zarumeni, potresemo vse skupaj z moko, premešamo, prepražimo, da se moka napije maščobe, nato pa dodamo še mleto papriko. Premešamo in zalijemo z vročo mesno juho. Omako kuhamo na majhnem plamenu 5 minut, potem ji dodamo kis in med. Solimo, popramo in začinimo po okusu. Trdo kuhana jajca olupimo in zložimo v skledo. Prelijemo jih z omako, potresemo pa z ocvirki, ki jih še enkrat pregrejemo, da so vroči. K jajcem ponudimo svežo solato.

JAJCA S SIROVO OMAKO

Za 4 osebe potrebujemo: 250 g gorgonzole, 0,2 litra sladke smetane, poper, muškatni orešek, 8 trdo kuhanih jajc, 1 žlico masla ali margarine.

Sir narežemo na majhne kocke, damo ga v kozico in ga prelijemo s smetano. Na majhnem plamenu segrevamo, da se sir raztopi, vmes mešamo z metlico, da dobimo gosto, gladko omako. Začinimo jo s soljo, poprom in nastrganim muškatnim oreškom. Jajca olupimo in narežemo na rezine. Nepregorno posodo namastimo, na dno zložimo polovico jajčnih rezin. Prelijemo s polovico sirove omake. Na vrh damo drugo polovico jajčnih rezin, prelijemo z drugo polovico sirove omake. Pekač damo v pečico, jajca pečemo pri 200 stopinjah 20 minut. Ponudimo s kruhom in zeleno solato.

JAJČNA SOLATA

Za 4 osebe potrebujemo: 6 trdo kuhanih jajc, drobnjak, 4 žlice olja (po želji olivnega), 5 žlic kisle smetane.

Drobnjak sesekljamo. Jajca olupimo in narežemo na četrtine. Damo jih v skledo in jih potresemo z drobnjakom. V skodelici mešamo kis, sol, poper in sladkor toliko časa, da se sol raztopi. Mešamo dalje in med mešanjem prilivamo olje. Dobimo solatni preliv, ki ga zmešamo s kislo smetano. S tem prelivom zabelimo jajca. Previdno premešamo in ponudimo ali s kruhom ali pa s krompirjem v kosih.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 27. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Slon se pošteno moti — 12.15 HFK predstavlja: 2xR — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Super miš Oskar — 17.30 Don Kihot — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Primer za dva — 21.20 Prednost — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.25 Poročila.

SOBOTA, 29. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Mi — 11.30 Očetje klamote — 11.45 SP — smuk za moške — 13.30 Uredništvo — 14.30 Črna ovca — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Informacija z igro in šalami — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.25 Noč rocka in klasike — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 29. 1.: 10.55 Garmisch: SP — super-G za moške — 12.15 Ura tiska — 15.00 Doktor Ahoi — 16.30 Film — 16.45 Listamo v risanki — 17.05 „Koncert" — 17.15 Začarani vrt — 17.25 Risanka — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje med živaljo in človekom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Karneval operete — 22.00 Šport — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 30. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Črna ovca — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Stari hlapon — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hitreje, višje, močneje — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.50 Delo z možnostmi napredovanja — 22.55 Poročila.

TOREK, 31. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Avstrija — 12.05 Fini ljudje — 12.40 Marituba — izziv — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Peanuti — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.15 Izgnani pesniki — 22.35 Poročila.

SREDA, 1. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Monsieur papa — 12.00 Teleobjektiv — 13.00 Uredništvo — 17.00 Začarana abeceda — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tokrat mora biti kaviar — 21.50 Metternichgasse 12 — 22.55 Poročila.

ČETRTEK, 2. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Klub seniorjev — 10.45 Cortina d'Ampezzo: SP — smuk za moške — 12.30 Šolska TV — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Mandara — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tovariši Kolomana Walischa — 21.45 Dokumentacija — 22.35 Šport — 23.25 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 27. 1.: 17.30 Naša šola — 18.00 Galerija — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Po zamedenih sledeh — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 . . .Za stotinko sekunde — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 28. 1.: 15.00 Politika v petek — 16.00 Zvezdne ure olimpijskih zimskih iger — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 Orwell na otoku Jura — 21.45 Ready when you are, mr. de Mille — 22.35 Najlepša iz Montane — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 29. 1.: 15.30 Brca v življenje — 17.00 Potovanje okoli sveta — 17.45 Velika desetorica — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Avstrija — 21.50 Sto mojstrovin — 22.00 Dinastija — denverski klan — 22.45 Mala nočna glasba — 23.35 Poročila.

PONEDELJEK, 30. 1.: 18.00 Perspektive — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družina Merlan — 21.05 Samo neresničnost — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Bivanje — 0.00 Poročila.

TOREK, 31. 1.: 17.45 Avstrijska zgodovina — 18.00 Orientacija — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 1. 2.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Trije arhitekti z Dunaja — 23.35 Poročila.

ČETRTEK, 2. 2.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič trač — 21.45 Slamnati vdovec — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 42086 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 27. 1.: 14.10 Obzornik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 28. 1.: 9.00 Voščila.

NEDELJA, 29. 1.: 7.05 Duhovna misel — Voščila.

PONEDELJEK, 30. 1.: 14.10 Obzornik — Slovenske radijske oddaje: Rosna doba brstenja in cvetenja — Helmut Hartmann — 16.45 L. Mohar: Kako živali preživijo mrzli čas (slov. šolska oddaja za šolarje od 1.—4. šolske stopnje).

TOREK, 31. 1.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Obzornik — Otroci, poslušajte! — Glasba za otroke.

SREDA, 1. 2.: 14.10 Obzornik — Veseli val.

ČETRTEK, 2. 2.: 14.10 Obzornik — Glasbeni mojstri: Smetanov kvartet „Iz mojega življenja".

LJUBLJANA

PETEK, 27. 1.: 9.00 Čebelko Hlaček — 9.25 Erazem in potepuh, otroška nadaljevanka — 10.00 Zemljepisne posebnosti — 10.50 Dogodivščine rumenega kovčka, film — 12.05 Nina in Ivo — 17.25 Poročila — 17.30 Domači ansambli: Ansambel Oglarji — 18.00 Modro poletje, mladinska nanizanka — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Turizem — možnost in priložnost, izobraževalna serija — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Marco Polo, nadaljevanka — 21.15 Ne prezrite — 21.30 Kviz — 22.35 Dnevnik — 22.50 Vsi prijazni tujci, film.

SOBOTA, 28. 1.: 8.10 Poročila — 8.15 ZBIS — povodni mož — 8.35 Ciciban, dober dan: Zimske težave — 8.50 Meseček, otroška oddaja — 9.20 Mali svet, otroška oddaja — 9.50 Pesem giba: Eksperiment — 10.10 Pred izbiro poklica: Poklici v steklarstvu — 10.30 Človek in zemlja, dokumentarna serija — 10.55 Ljudje in zemlja — ponovitev — 11.55 Garmisch: Svetovni pokal v smučanju — smuk za moške, prenos — 15.40 Poročila — 15.45 Elektronikove dogodivščine, nadaljevanka — 17.00 Košarka: Zadar — Cibona, prenos — 18.30 Skrivnostni svet Arthurja Clarkea — 18.55 Risanke — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Jezdec na motorju, film — 22.05 Zrcalo tedna — 22.20 Dober večer, zabavno glasbena oddaja — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 29. 1.: 8.45 Poročila — 8.30 Živ žav, otroška matineja — 9.35 Modro poletje, mladinska nanizanka — 10.00 Fantje s Hill Streeta, nanizanka — 10.55 Garmisch: Svetovni pokal v smučanju — supervelesalom, prenos — 12.30 625, oddaja za stik z gledalci — 12.50 Poročila — 14.10 Prisluhnimo tišini — 14.40 Visok pritisk, glasbena oddaja — 15.20 Alpe-Jadran, informativni magazin — 16.05 Poročila — 16.10 Letniki 1960—1970 — 17.15 Športna poročila — 17.30 Denar od doma, ameriški film — 19.10 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.25 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Prihod olimpijskega ognja v Dubrovnik, prenos — 20.30 Šoferja, nadaljevanka — 21.30 Športni pregled — 22.00 Naši olimpijci: Smučarski tekači, dok. oddaja — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 30. 1.: 9.00 Čebelko Hlaček — 9.25 Risanka — 9.30 Skrivnostni otok — 10.25 Mladi virtuozi: Trobenta — 10.40 Zemljepisne posebnosti: Nevidni svet — 11.35 Kolargol in čudežni kovček, film — 12.45 Nina in Ivo — 17.05 Poročila — 17.10 Meseček, otroška serija — 17.40 Ideali in dvomi — 18.25 Podravski obzornik — 18.40 Pet minut za rekreacijo — 18.45 Glasba za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Led, monodrama — 21.10 Spoznano, neznano, oddaja o znanosti — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 31. 1.: 9.00 Čebelko Hlaček — 9.30 Skrivnostni otok — 10.25 Mladi virtuozi: Pozavna — 10.45 Zemljepisne posebnosti: Potovanje na dno sveta — 11.40 Nukijeve dogodivščine, film — 12.50 Nina in Ivo — 17.40 Poročila — 17.45 ZBIS: Zlati jablani — 17.55 Srečanje tamburašev Slovenije — 18.25 Posavski obzornik — 18.40 Kratek film — 19.00 Knjiga — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Raskenovi — 21.05 Aktualno — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 1. 2.: 9.00 Čebelko Hlaček — 9.25 Skrivnostni otok — 10.25 Mladi virtuozi: Rog — 10.45 Zemljepisne posebnosti: Skrivnosti uma — 11.40 Kekčeve ukane, slovenski film — 12.55 Nina in Ivo — 18.05 Poročila — 18.10 Ciciban, dober dan — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Sava — reka, ki življenje daje, dokumentarna serija — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Krik ranjenih, film — 22.20 Dnevnik.

ČETRTEK, 2. 2.: 9.00 Čebelko Hlaček — 9.30 Skrivnostni otok, serija — 10.25 Mladi virtuozi: Violina — 10.40 Zemljepisne posebnosti: Podivjana zemlja — 11.30 Nenavadni pes čuvaj, film — 12.55 Nina in Ivo — 17.45 Poročila — 17.50 Utonilo je sonce — Sledovi časa — 18.25 Severnoprimorski obzornik — 18.40 Obramba in samozaščita — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.05 Diamanti na nebu, angleška serija — 21.55 Dnevnik — 22.10 Retrospektiva domače TV drame.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 27. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — Obvestila, promet — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 13.50 Človek in zdravje — 15.15 Voščila — 16.00 Dogodki in odmevi — 16.35 Vrtiljak — vmes: Napotki za turiste — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 Zakaj imamo radi? — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — glasba — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

SOBOTA, 28. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — Obvestila, promet — 8.05 Pionirski tednik — 12.40 Voščila — 13.30 Voščila — 14.05 Kulturna panorama — 15.15 Vrtiljak — 16.00 Dogodki in odmevi — 17.00 Studio ob 17.00 — Zunanjepolitični magazin — 19.55 Domovina je ena — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za Slovence po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Od tod do polnoči — 0.05 Nočni program — glasba.

NEDELJA, 29. 1.: 5.00 Poročila — 6.15 Danes je nedelja — rekreacija — 7.00 Jutranja kronika — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.05 Nedeljska matineja — 14.20 Humoreska tega tedna — 15.30 Nedeljska reportaža — 16.20 Pogovor s poslušalci — 17.50 Radijska igra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.00 Poročila — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Zaplešite z nami — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

PONEDELJEK, 30. 1.: 4.30 Poročila — 6.00 Poročila — Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Aktualni problemi marksizma — 9.05 Glasbena matineja — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.50 Ponedeljkov križemkraž — 14.25 Voščila — 15.30 Dogodki in odmevi — 18.00 Na ljudsko temo — Grška tradicijska glasba — 20.00 Kulturni globus — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 23.15 Zimzelene melodije — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

TOREK, 31. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.05 Glasbena matineja — 14.05 Odrasli tako, kako pa mi — 14.35 Mladinski pevski festival — Celje 83 — 15.30 Dogodki in odmevi — 18.00 Sotočja — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Z ansamblom Atija Sossa — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 21.05 Radijska igra — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

SREDA, 1. 2.: 4.30 Poročila — 6.00 Poročila — Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji — 14.05 Razmišljamo, ugotavljamo — 14.25 Voščila — 15.30 Dogodki in odmevi — 18.00 Zborovska glasba v prostoru in času — 18.30 S knjižnega trga — 19.45 Z ansamblom Štirje kovači — 20.00 Četrti koncertni večer simfonikov RTV Ljubljana — 22.30 Zimzelene melodije — 0.05 Nočni program.

ČETRTEK, 2. 2.: 4.30 Poročila — 5.30 Prva jutranja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.05 Glasbena matineja — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.05 Za mlade radovedneže — 18.00 Z ansamblom Alpski kvintet — 18.15 Jezikovni pogovori — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Z ansamblom Bojana Adamiča — 20.00 Četrtkov večer — 21.05 Literarni večer — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 0.05 Nočni program.

Izkušnje talasoterapije iz Opatije

pri preprečevanju bolezni srca in ožilja

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, se v svetovno znanem turističnem centru Opatiji (ki praznuje letos svojo stoletnico) uspešno bavijo tudi z zdravljenjem bolnikov s srčnimi, pljučnimi in revmatičnimi obolenji. Talasoterapija iz Opatije je danes znana že daleč preko ožjih meja ter prihajajo v tamkajšnje zdravilišče domači in tuji bolniki, predvsem pa tudi številni ljudje, ki se želijo okoristiti z izkušnjami zdravnikov v Opatiji pri preprečevanju bolezni današnje civilizacije — bolezni srca in ožilja.

O teh dejavnostih in izkušnjah so strokovnjaki iz Opatije pred nekaj časom predavali tudi pri nas v Celovcu (o tem smo poročali v našem listu). Z željo, da bi širši krog seznanili z nevarnostmi, ki jih predstavljajo „bolezni civilizacije", se pravi obolenja srca in ožilja, ter jih opozorili na možnosti preprečevanja teh bolezni, objavljamo kratko vsebino omenjenga predavanja.

Uredništvo

Uvod

Še nedavno tega so epidemije nalezljivih bolezni kosile številna človeška življenja in koder so divjale, so puščale za seboj pravo puščavo. A odkrili so povzročitelje teh bolezni, učinkovita zdravila in zmagala je medicina. Sodobne množične bolezni niso več nalezljive (tuberkuloza, kolera ali kaka druga), temveč bolezni srca in ožilja, za katerimi umira v razvitih deželah 50 % prebivalstva, celo precej več kot za rakom.

Med temi boleznimi je srčni infarkt na neslavnem prvem mestu. Posebno zaskrbljujoč je podatek, da na srcu in ožilju oboleva precej ljudi, ki še niso stopili v peto desetletje življenja. Bolezen napada ljudi v najboljših letih, v vzponu družbene in poklicne dejavnosti. Vzrok tako množičnega obolevanja najpogosteje ni zunanji, ki bi ga lahko zatrli z zdravili, temveč je ritem življenja, prepolnega vsakodnevnih napetosti, se nam vse bolj razodeva, zakaj naše preobremenjeno srce peša in prezgodaj umolkne.

Zaradi vsega tega imajo znanstveniki svetovnega slovesa te bolezni za največjega sovražnika sodobnega človeka. Tako so postale bolezni srca in ožilja težaven zdravstveni in pomemben socialni problem.

Očitno je, da naše navade in način življenja povečujejo bolezni, zato uspeha pri zatiranju teh bolezni ne moremo pričakovati od čarobnih zdravil in spektakularnih kirurških posegov, temveč od dobro organizirane in sistematične preventive.

O vzrokih bolezni srca in ožilja

Temeljna bolezen je proces arterioskleroze na ožilju, ki se začne že po 20. letu starosti. Arterioskleroza ali poapnenje žil je kronična in dolgotrajna bolezen, ki povzroča na žilah različne spremembe in abnormalnosti. Začne se z nalaganjem maščob (holesterina in trigliceridov) iz krožeče krvi v stene žil, ki spričo tega odebele in zgube prožnost. Take žile ne morejo zadostno oskrbovati življenjsko pomembnih organov s kisikom in hranljivimi snovmi. Zato začno življenjsko pomembni organi, kot so možgani, srce in ledvice, pešati. Taki ljudje se bolj izrazito starajo kakor ljudje z zdravim ožiljem. Statistike kažejo, da veliko ljudi z izrazito arteriosklerozo dobi srčni infarkt, ker so srčni mišici ne (koronarne) arterije dovzetne za take poškodbe. V njih se tedaj kri pretaka počasi in povečuje se nagnjenost k strjevanju krvi in nastajanju krvnih strdkov (trombusov), dokler se naposled žila ne zamaši. Za zamašenim mestom del srčne mišice ne dobi zadosti krvi in odmre, čemur pravimo infarkt. Ali je infarkt smrten, je predvsem odvisno od velikosti odmrlega tkiva.

Vzrokov več. Predvsem so to naše navade in način življenja, ki nam jih je „podarila" civilizacija. Najbolj očiten primer so naše prehrambene navade, saj je naša prehrana najčešče premastna in preobilna, kakor da želimo nadomestiti pomanjkanje, v katerem so živeli naši dedi in pradedi. Kajenje je zadobilo dramatične obsežnosti in le malokje se lahko pohvalijo, da se število kadilcev zmanjšuje. Premalo gibanja in telesne dejavnosti je nadaljnji vzrok, da nam srce in ožilje prezgodaj odpovedo. Večina ljudi premalo spodbuja delovanje srca in krvnega obtoka, toda po naravi vsak organ zakrni, če ga ne „uporabljamo" zadostno. Zvesta spremljevalca našega „sedečega potrošnika" sta čezmerna teža in povišan krvni pritisk, ki ga na žalost pogosto ne odkrijemo tudi več let in tako neovirano okvarja srce in ožilje.

Če k temu prištejemo še pospešeni

Često slišimo staro, a še vedno točno misel, da je človek star, kolikor je staro njegovo ožilje. Vzemimo za primer 50 let starega človeka. Če je naš petdesetletnik kadil, užival mastno hrano, si nakopal kakih deset kilogramov odvečne teže, ob vsem tem pa se vsa leta ni zadosti gibal in je delal sede, kar pri sodobnikih ni nobena redkost, tedaj so njegove žile sklerotične in take, kakor pri sedemdesetletniku, ki je živel bolj zdravo, torej ni kadil, užival zmerno mastno hrano, ki je bil telesno dejaven in ga ne obremenjuje deset odvečnih kilogramov telesne teže. Ta primer kaže, da je zdravje našega ožilja odvisno od našega ravnanja, od življenjskih navad.

Dejavniki tveganja — dejavniki nevarnosti

Medicinska veja epidemiologija je po dolgoletnih raziskavah odkrila dejavnike, ki pospešujejo razvoj arterioskleroze. Ti dejavniki so DEJAVNIKI TVEGANJA (dejavniki nevarnosti). Če so pri kakem človeku bolj izraziti in jih je več, se poveča njihov negativni učinek in arterioskleroza napreduje hitreje in se človek hitreje stara. Pri številnih znanih dejavnikih tveganja še vedno niso zanesljivo ugotovili pravega vrstnega reda glede na škodljive posledice, ki jih sprožajo. Ne glede na prispevek posameznega dejavnika tveganja pri nastajanju in napredovanju bolezni je nevarnost tem večja, čim več dejavnikov deluje in nevarnost se povečuje v geometričnem zaporedju. Pogostnost dejavnikov tveganja je ponekod večja, drugod manjša. Medtem ko poljedelce bolj ogroža uživanje premastne in preobilne hrane, spričo česar se nagibajo k debelosti, povišanim maščobam v krvi, povišanemu krvnemu pritisku in sladkorni bolezni, pa prebivalce velikih mest bolj ogrožajo pomanjkanje gibanja, izpostavljenost psihičnim napetostim in stresu, kar zvesto spremlja čezmerno kajenje.

(Drugi del bomo objavili v prihodnji številki)

Obisk brez disonanc?

Po Sinowtzevem obisku v Jugoslaviji

Teden dni po obisku avstrijskega kanclerja Sinowtza v Jugoslaviji je mogoče povzeti: ob siceršnji visoki stopnji soglasja pogledov na mednarodna in bilateralna vprašanja, ob obojestranskem interesu za premagovanje gospodarske krize ostaja manjšinsko vprašanje ključno vprašanje odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Ne samo neobičajno široka prisotnost tega vprašanja v avstrijskih javnih občilih navaja na ta sklep, tudi nasprotujoče si izjave avstrijskega kanclerja kažejo v to smer. Seveda sta slovenska in hrvaška narodna skupnost dosegli posebno publiciteto tudi s svojim obiskom pri jugoslovanskem zunanjem ministru dan pred prihodom avstrijske vladne delegacije. Toda to samo gotovo ni povzročilo takega viharja v avstrijskem časopisju.

Pri tem se je tisk obešal predvsem na eno besedo v skupnem sporočilu z obiska pri Mojsovu, na besedo „borba“ ali „boj“, ki so jo v nemščino prevedli kot „Kampf“, in na trenutek tega obiska na predvečer Sinowtzevega prihoda. „Sinowatz-Reise beginnt mit Mißton“, so zapisale Salzburger Nachrichten, „Aufgeschaukelte Emotionen“ pa je videla Arbeiterzeitung.

Sicer je zamera pri Avstrijcih bila nepreslišna (Sinowatz: „Boja manjšin ne bo, bodo pa prizadevanja majhnih korakov“), vendar pa so zadevo skušali tudi ublažiti (Sinowatz: „Štiri petine razgovorov so bile posvečene gospodarskim vprašanjem“). Jugoslovanska stran je sicer prav tako skušala miriti valove (pomočnik zunanjega ministra Svete: „Ne da bi se spuščal v lingvistične interpretacije, pa lahko beseda ‚boj‘ pomeni isto kot pri vas beseda ‚prizadevanje‘“), kljub temu pa je stvari postavljala v soglasju s svojo politiko podpore manjšinam (Svete: „Jugoslavija sicer ni zaščitna sila manjšin v tem smislu, da bi se smela vmešavati v notranje zadeve Avstrije. Toda imamo pravico, da smo zainteresirani za izpolnjevanje narodnostnih pravic iz člena 7.“).

Nepreslišno je bilo tudi kanclerjevo prizadevanje, da bi izjave svojih gostiteljev razlagal v svoj prid. Manjšinsko vprašanje je bilo šele v drugem planu, je dejal. Predsednica jugoslovanske vlade je govorila izrecno o atmosferičnih zadevah, je rekel in nadaljeval, da ni imel vtisa, da bi bil njegov obisk pod vtisom obiska Slovencev in Hrvatov. Manjšinsko vprašanje je bilo v okvirih običajnega, ugotovil je veliko mero enakih pogledov, in tudi pri predsedniku predsedstva SFRJ Špiljaku ni bilo „nobene disonance v vprašanju manjšin“. Sklep Sinowtza: obisk Slovencev in Hrvatov je „bila zelo, zelo separirana akcija, ki sploh ni bila integrirana v razgovore“. In povzetek obiska: „Es gab keinerlei Mißton“, „Nobene disonance ni bilo“.

Vsekakor pa so ga avstrijski novinarji nenehno konfrontirali s tem vprašanjem. In tu je izrekel nekaj pomembnih stvari, ki so deloma tudi v nasprotju s skupnim sporočilom ob koncu obiska. Člen 7 državne pogodbe je po njegovem mnenju izpolnjen, to je njegova osrednja trditev. Sicer so manjšinska vprašanja zelo senzibilna vprašanja, vendar ne gre samo za pravna vprašanja, temveč bolj za atmosferične zadeve. Gojiti je treba dialog („Politiko majhnih korakov imam za pravilno, najvažnejši pa je stalni dialog“) in ne po nepotrebnem zbujati čustva. Sicer je vsakčas pripravljen sprejeti manjšinsko delegacijo in je tudi nasprotnik geto-šol („Vom FPÖ-Vorhaben halte ich nicht viel“), toda vse bo skušal storiti, da bo sestavil manjšinske sosvete („Tu imajo priložnost za soodločanje, pa tudi materialna podpora bi bila večja“).

Medtem so seveda tudi v Avstriji spregledali, da si režejo v lastno meso, če obsojajo obiske manjšin pri zaščitnih silah. Pa ostaja še trenutek. Tu se lahko samo strinjamo z uvodničarjem v Arbeiterzeitung, za katerega je bil obisk manjšin v Beogradu „ob nepravem času“. Za avstrijsko vlado, ki jo je spomnil na njeno slabo vest, je bil. Za manjšine ne.

Peter Wieser

Iz skupnega sporočila

Oba šefa vlad sta s posebno pozornostjo preučila položaj slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Posebej sta preverila aktualna vprašanja, ki so bistvenega pomena za izboljšanje položaja in pospeševanje razvoja teh dveh manjšin. Strinjala sta se, da je bistvenega pomena za ohranitev njune narodne identitete in za njun razvoj nadaljnje uresničevanje pravic, ki so vsebovane v členu 7 avstrijske dravne pogodbe. Avstrijska stran je tudi ob tej priložnosti potrdila svojo pripravljenost, da izpolni vse obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov.

Sprejem Sinowtza v Beogradu: Manjšinsko vprašanje ostaja ključno vprašanje

SAD „ŠIROKOGRUDNE“ MANJŠINSKE POLITIKE:

Na ljudski šoli v Celovcu ni mesta za slovenščino

V pismu osrednjima slovenskima organizacijama je deželni glavar Wagner prejšnji teden sporočil, da na podlagi sedanje zakonske ureditve na celovških ljudskih šolah ni mogoče uvesti dvojezičnega pouka. Po tej ureditvi je dvojezični pouk možen samo na tistih šolah, na katerih se je dvojezično poučevalo v začetku šolskega leta 1958/59; na ljudskih šolah v Celovcu pa takega pouka takrat ni bilo — torej tudi danes ni možen.

To je v bistvu „rešitev“ ene tistih obljub, ki jih je dal Wagner predstavnikom slovenskih organizacij pri razgovoru, ki so ga imeli z njim po protestni akciji na deželnem šolskem svetu. Takrat je med drugim obljubil, da bo v roku dveh mesecev dal proučiti vprašanje dvojezične ljudske šole v Celovcu. Pa je z odgovorom tako pohitel, da je pri tem kar pozabil drugi del obljube: da bodo vprašanje obravnavali „liberalno“, se pravi širokogrudno. Kajti odgovor kaže vse prej kot širokogruden odnos do tega za koroške Slovence v celoti in za številne družine v Celovcu še posebej izredno pomembnega vprašanja. Odgovor je nasprotno značilen za tisti formalizem, s katerim na Koroškem in v Avstriji sploh radi „rešujejo“ manjšinska vprašanja, kjer poznajo samo suhoparne paragrafe, kakor da bi šlo zgolj za mrtve številke in ne za žive ljudi in njihove življenjske potrebe.

Sadove tega „reševanja“ občutimo na vseh področjih — od šolstva in otroških vrtcev vse tja do upoštevanja jezikovne enakopravnosti pri uradnem jeziku in topografskih napisih, kjer povsod vedno znova doživljamo primere očitne diskriminacije. Tako reševanje pa ni širokogrudno in manjšinam naklonjeno (kakor zagotavljajo koroški in avstrijski politiki), marveč nasprotno izrazito protimanjšinsko. In — kakor kaže primer šolstva — tudi skregano z logiko: na eni strani nam očitajo, da smo sami krivi, ker ni več otrok prijavljenih k dvojezičnemu pouku, po drugi strani pa zavračajo zahteve po dvojezičnem pouku. Še to v imenu baje „vzorno“ rešenega manjšinskega vprašanja.

Stališče neposredno prizadetih

V koroškem časopisju smo prebrali, da se je deželni glavar L. Wagner v pismu slovenskima osrednjima organizacijama izrekel proti javni dvojezični šoli v Celovcu. Tega ne moremo razumeti niti se nočemo s tem sprijazniti. Celovčani obeh narodnih skupin, ki živita na Koroškem, imamo za to več razlogov.

Celovec je kulturno, politično, gospodarsko središče Koroške — in s tem tudi koroških Slovencev. Končno živi v Celovcu nekaj sto slovenskih in dvojezičnih družin. Zaradi socialne in regionalne mobilnosti današnje družbe ima vedno več koroških Slovencev stalno bivališče v Celovcu. Vedno več jih hoče svojim otrokom ohraniti materinščino. V Celovcu pa raste tudi število tistih nemškogovorečih Koroščev, ki hočejo svojim otrokom omogočiti, da se naučijo drugega deželnega jezika in spoznajo kulturo sosednjega naroda. Že več let obstajajo tu privaten otroški vrtec, privatno organiziran pouk slovenščine za šolarje, skupina staršev in otrok, ki se redno srečuje itd. Vendar pa v Celovcu ni nobene javne ustanove, ki bi omogočila, podpirala ali celo pospeševala uresničevanje tega interesa.

Ko smo zdaj izrazili svojo željo po javnem dvojezičnem pouku na ravni ljudske šole, smo morali po začetnem optimizmu z velikim razočaranjem zaznati odklonilno stališče predsednikov vseh koroških deželnozborskih strank. Kot pretvezo je deželni glavar Wagner navedel koroški zakon o manjšinskem šolstvu. Izgleda, da je na Koroškem tradicija, da se sile, ki politično odločajo, sklicujejo na tako imenovane manjšinske zakone predvsem tedaj, ko gre za skrčitev pravic slovenske narodne skupnosti.

Prepričani smo, da bi imel javni dvojezični pouk na eni, dveh ali treh celovških ljudskih šolah, sprva mogoče kot šolski poskus, samo pozitivne posledice. Po našem prepričanju ni nobenega pametnega človeškega ali pedagoškega razloga, ki bi govoril proti temu. Tudi pravnih ovir ni. Ali pa imajo manjšinski zakoni, ki jih koroški in avstrijski politiki ob vsaki priložnosti hvalijo kot vzorne, namen, da slovenskim otrokom v Celovcu preprečijo osnovni pouk v materinščini? Pri našem prizadevanju vendar ne gre za nikakršne „slovenske teritorialne zahteve“ do Celovca, ki nam jih bodo morda poskušali podtakniti, da bi strašili dezinformirano koroško javnost, gre nam za kar najboljšo vzgojo naših otrok.

V želji po enakopravnem sožitju nemško in slovensko govorečih Koroščev v našem skupnem glavnem mestu pričakujemo, da sedanje negativno stališče ne bo dokončno.

Iniciativna skupina
za javno dvojezično ljudsko šolo
v Celovcu

„Demokracija se ne meri s številkami“

Da manjšinska zaščita ne sme biti pogojena s številčno močjo manjšine, kajti „demokracija se ne meri s številkami“, se je glasilo eno izmed stališč, ki so jih predstavniki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji tolmačili na tiskovni konferenci, na kateri so italijanske in jugoslovanske novinarje seznanili z zahtevami, ki jih Slovenci postavljajo v zvezi z bodočim zaščitnim zakonom.

Kakor smo v našem listu že ponovno poročali, so v Italiji priprave za uzakonitev zaščite slovenske manjšine končno toliko napredovale, da se tudi v vladi bavijo z izdelavo osnutka ustreznega zakona. Kakšen naj bi bil ta zakon, pa so predstavniki Slovencev obrazložili na svoji tiskovni konferenci: Zaščita mora zaobjeti vseh 35 občin tržaške, goriške in videmske pokrajine, v katerih Slovenci živijo; vsebovati mora jamstva o uporabi slovenskega jezika v javnosti, kulturno in administrativno avtonomijo manjšinskega šolstva (ki ga je treba izpopolniti in razširiti na videmsko pokrajino), finančna jamstva za delovanje kulturnih ustanov manjšine in posebne oblike zaščite družbenih in gospodarskih interesov manjšine; država mora priznati manjšini status naravne družbene skupnosti, ki se lahko in se mora razvijati brez ovir in mora biti zaščitena pred vsakršno obliko asimilacije.

Pri tem so Slovenci poudarili nujnost, da morajo biti soudeleženi pri oblikovanju zakona, ki jih zadeva neposredno. In še posebej so naglasili, da so povsem nesprejemljivi postopki, po katerih naj bi uveljavljanje zaščite bilo odvisno od večje ali manjše strpnosti (torej dobre volje — op. ured.) večinskega prebivalstva, kajti „taki postopki bi imeli kot posledico stalno mobilizacijo sil, ki bi bile za ali proti zaščiti, kar bi povzročilo nevarno politično destabilizacijo celotnega mejnega območja“.

Priprave na volitve v SFRJ

V Jugoslaviji potekajo trenutno obsežne predvolilne aktivnosti, ki zajemajo vse ravni družbenega dogajanja. Jugoslovanski volilni sistem se v marsičem razlikuje od tistega, ki ga poznamo pri nas: neposredna demokracija ne pride do izraza šele pri volitvah samih, marveč predvsem v pripravah na volitve, ko gre za izbiranje in evidentiranje posameznih kandidatov, kjer sodelujejo vsi občani.

V okviru teh priprav je bilo v Sloveniji že objavljenih nekaj imen osebnosti, ki bodo kandidirale za najvišja mesta v Jugoslaviji oziroma v Sloveniji, kjer sedanjim funkcionarjem poteče njihov mandat. Tako so bili kot možni kandidati za člana predsedstva SFRJ iz Slovenije, za predsednika predsedstva SRS in za člana tega predsedstva evidentirani France Popit, Stane Dolanc in Janez Stanovnik. V vodstvu republiške skupščine SRS predvidoma ne bo prišlo do večjih sprememb ter sta bila samo za mesto predsednika zbora občin predlagana kot možna kandidata Majda Poljanšek in Viktor Seitel. Prav tako pa je bilo predlaganih tudi nekaj kandidatov za izpraznjena mesta v delegaciji skupščine SRS v zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ ter za nadomestne volitve v družbenopolitičnem zboru slovenske skupščine.

Podobno so volilne priprave v teku tudi v drugih republikah in pokrajinah, kajti volitve morajo biti izvedene do srede meseca maja, ko bo dosedanjim funkcionarjem potekel njihov mandat v smislu ustavnih določil.

Februarski dogodki 1934

v ogledalu dokumentacij in spominskih prireditev

Čez dober teden bomo obhajali petdesetletnico tragičnih februarskih dogodkov leta 1934, ki so pahnili Avstrijo v državljansko vojno in potem v avstrofašizem, ki je vodil našo državo neposredno v objem nemškemu nacizmu. O takratnih dogodkih, o vzrokih, ki so vodili do krvavega zapleta in o posledicah, ki jih je imelo leto 1934 za poznejši razvoj Avstrije, je bilo že v minulih desetletjih napisanih nešteto razprav, ocen in dokumentacij; tudi za letošnjo petdesetletnico je že izšlo in bo še izšlo marsikaj novega, saj časovna odmaknjenost omogoča že bolj dognane izsledke in ugotovitve.

Hkrati z izdajanjem tovrstnih publikacij poteka tudi široka akcija najrazličnejših prireditev, ki so prav tako namenjene ohranjanju živega spomina na tedanje dogodke ter „premagovanju preteklosti“ s ciljem, da bi se iz zgodovine učili za bodočnost.

Tako v publicistiki kot pri načrtovanju spominskih prireditev pa so nekateri že kar preveč zaverovani v zasipanje jarkov, ki so pred desetletji razdvajali avstrijsko ljudstvo in ga delili na dva sovražna tabora. Najraje bi spomin na tedanja nasprotja enostavno izbrisali, vzroke in posledice premostili z organizacijo skupnih slovesnosti ob letošnjem 12. februarju. Vendar zgodovinska izkušnja in tudi današnja stvarnost dovolj jasno kaže, da tako enostavno ni mogoče „obvladati“ preteklosti, ki je svoječasno zasekala tako globoke rane. Mnogo bolje je preteklost temeljito raziskati, jo kritično osvetliti z vseh strani in iz različnih zornih kotov, vključno objektivnega ugotavljanja krivcev in odgovornosti ter pot v skupno bodočnost utirati šele na podlagi dobljenih izsledkov.

V okviru teh prispevkov bo brez dvoma za široko javnost zanimiva tudi serija oddaj, ki jih je pripravila avstrijska televizija pod skupnim naslovom „Težišče 1934“. Prva oddaja v tem sklopu je bila na sporedu včeraj zvečer — namreč televizijska igra „Tovariši Kolomana Walischa“ (Wallisch je bil eden takratnih voditeljev delavstva, ki ga je klerofašistični režim skupaj z drugimi borci za pravice delovnega človeka obsodil na smrt in umoril). V dvodelni dokumentarni oddaji z naslovom „To sem jaz“, ki bo na sporedu 7. in 9. februarja, bo prikazano, kako je februarske dogodke doživljal „mali človek“. O februarju 1934 bodo 9. februarja diskutirali tudi v Klubu 2 (ponovitev v nedeljo 12. februarja ob 13.30 uri v drugem sporedu). Posebni dokumentaciji o tedanjih dogodkih bosta sledili 8. februarja (ob 10.35 uri v prvem sporedu) in 13. februarja (ob 21.05 uri v drugem sporedu), medtem ko bo televizija 11. februarja (ob 11. uri v drugem sporedu) prenašala spominsko svečanost iz parlamenta.

Delavci treh dežel za mir in razorožitev

V okviru sodelovanja sindikalnih organizacij treh sosednjih dežel Furlanije-Julijske krajine, Koroške in Slovenije pripravljajo skupno manifestacijo za mir in razorožitev. Za tako skupno prireditev so se predstavniki sindikalnih organizacij treh dežel dogovorili na zadnjem posvetu, ki je bilo lani v Ljubljani. Takrat so tudi že sklenili, da bo enotna demonstracija za mir in razorožitev v Ljubljani, in sicer v nedeljo 11. marca.

Srečanje bo brez dvoma velike važnosti, saj bo odražalo skupno voljo delavcev treh dežel, da se ne glede na to, da živijo v državah z različnimi družbenimi ureditvami, skupaj borijo za mir.